

Møte torsdag den 24. april 2008 kl. 10

President: Thorbjørn Jagland

Dagsorden (nr. 72):

1. Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker i løpet av inneværende halvår. (Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 22. april 2008)
2. Referat

Presidenten: Presidenten i det slovakiske parlament, Pavol Paška, er på offisielt besøk til Norge med en bred delegasjon fra sitt parlament. De er til stede på galleriet. Det er en stor glede for presidenten å ønske Pavol Paška og hans delegasjon velkommen til Stortinget og velkommen til Norge. (Applaus i salen)

Representanten Line Henriette Holten Hjemdal vil framsette et representantforslag.

Line Henriette Holten Hjemdal (KrF) [10:01:51]: På vegne av representantene Laila Dāvøy, Dagrun Eriksen, Hans Olav Syversen og meg selv fremmer jeg et representantforslag om tiltak for å redusere forbruket av plastposer.

Presidenten: Representanten Torbjørn Hansen vil framsette to representantforslag.

Torbjørn Hansen (H) [10:02:24]: Jeg har i dag gleden av å fremme to representantforslag.

Det første er forslag fra Elisabeth Røbekk Nørve, Elisabeth Aspaker, Bent Høie og meg selv om vekst i havbruksnæringen.

Det andre er forslag fra Elisabeth Røbekk Nørve, Jan Tore Sanner, Svein Flåtten, Gunnar Gundersen og meg selv om å styrke SkatteFUNN-ordningen.

Presidenten: Forslagene vil bli behandlet på reglementsmessig måte.

Før sakene på dagens kart tas opp til behandling, vil presidenten foreslå at formiddagsmøtet – om nødvendig – forlenges utover den reglementsmessige tid, kl. 16, til dagens kart er ferdigbehandlet.

– Ingen innvendinger er kommet mot dette, og det anses vedtatt.

Sak nr. 1 [10:03:12]

Debatt om utenriksministerens redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker i løpet av inneværende halvår.
(Redegjørelsen holdt i Stortingets møte 22. april 2008)

Presidenten: Etter ønske fra utenrikskomiteen vil presidenten foreslå at lengste taletid for innlegg fra hovedtalerne fra hver partigruppe og medlemmer av Regjeringen settes til 10 minutter, og for øvrige talere til 5 minutter.

Videre vil presidenten foreslå at det blir gitt anledning til replikkordskifte på inntil tre replikker med svar

etter innlegg av hovedtalerne fra hver partigruppe og fem replikker med svar etter innlegg fra medlemmer av Regjeringen.

– Det anses vedtatt.

Vidar Bjørnstad (A) [10:04:03]: Det er igjen på sin plass å takke utenriksministeren for en grundig og informativ redegjørelse. Den er et godt grunnlag for dialog mellom Regjeringen og Stortinget om utviklingstrekk i EU av betydning for Norge og aktuelle EØS-saker i forberedelses- og beslutningsprosess. Dette var en hovedhensikt ved behandlingen av europameldingen, å involvere flere i en mer åpen, koordinert og aktiv påvirkning på EU/EØS-saker i tidlig fase for å ivareta norske interesser, men også for å gi muligheter for innspill til EUs og Europas felles utvikling. Vi blir utfordret til å finne felles løsninger sammen med andre, f.eks. på området klima og miljø. Norge har interesse av at det etableres rammer og ordninger med rettigheter og plikter, og at vi er med i det utenriksministeren kaller et europeisk bindingsverk. Oppfølgingen av ambisjonen om en mer aktiv europapolitikk krever noe av både Regjeringen, Stortinget og partigruppene. Siden siste redegjørelse har det nå skjedd endringer her i Stortinget knyttet til det tidligere EØS-utvalget, nå Europautvalget, og det er gitt muligheter for sterkere involvering av fagkomiteene. Samtidig har noen partigrupper, bl.a. Arbeiderpartiet, allerede etablert nærmere kontakt med respektive partigrupper i Europaparlamentet, både på representant- og rådgivernivå. Jeg har merket meg med interesse at det islandske Alltinget ønsker sterkere involvering i EØS-saker og bruker Stortinget som modell.

Arbeiderpartiet har også denne gangen ønsket å trekke med våre medlemmer i de komiteer som har ansvaret for aktuelle fagområder utenriksministeren tok opp i sin redegjørelse. Jeg henviser derfor til synspunkter fra representanter i andre komiteer senere i debatten når det gjelder bl.a. klima og miljø, forskning, justis og mulighetene det nordiske samarbeidet gir. En forutsetning for dialog er at vi snakker om det samme. Jeg vil derfor kommentere noen av de øvrige temaene som ble berørt i redegjørelsen.

Utenriksministeren gav en vurdering av de institusjonelle nyordninger i Lisboa-traktaten og betydningen disse kunne få for Norge. Jeg merket meg den vesentlige styrkingen av Europaparlamentet og mener det er svært positivt for den folkevalgte innflytelsen i EU-systemet. Samtidig understreker det behovet for nærmere kontakt til partigruppene i Europaparlamentet. Presidentskapet her i Stortinget må heller ikke parkere forslaget om å prøve å få en person fra Stortinget på tjenestemannsnivå knyttet til Europaparlamentet, men se de gode erfaringer andre nordiske land har med dette.

Vi må vurdere om traktatens opplegg med tidligere involvering av nasjonale parlamenter i ny lovgivning kan tilpasses Norges stilling. Regjeringen må ivareta et nært forhold til EU på det utenriks- og sikkerhetspolitiske området, i en situasjon der EU vil koordinere sitt arbeid sterkere. Vi har felles interesser på en lang rekke, for ikke å si de fleste, områder.

Raskere beslutningsprosesser ved bl.a. flertallsavgjø-

relser og bortfall av søylestrukturen vil kreve ekstra innsats for å sikre påvirkning av relevant lovgivning fra land utenfor EU. Det samme vil gjelde gjennomføringsfasen, hvor jeg registrerer at Norge nå er nummer 22 av 30 EØS-land. Utvidelsen av EU har bidratt til fred og stabilitet og økonomisk og sosial utvikling i Europa. Og flere land ønsker medlemskap. Jeg mener det er positivt og vil her, som utenriksministeren, understreke betydningen av å trekke landene på Vest-Balkan med i den europeiske integrasjonen for å sikre en fredelig utvikling i området. Regionen er en helhet, og ingen land må bli stående igjen på perrongen.

Utenriksministeren gav i redegjørelsen også noen vurderinger knyttet til EØS-finansieringsordningene og de kommende forhandlingene med EU om framtidige bidrag fra EØS/EFTA-landene etter at nåværende avtale utløper neste år.

Selv om vi ikke har noen rettslig forpliktelse, er jeg enig i Regjeringens grunnholdning om at Norge fortsatt bør bidra til økonomisk og sosial utvikling i de nye EU-landene. Det er også i vår interesse å sikre utjevning og stabilitet i disse landene, knytte bånd og samarbeid og delta i et utvidet EØS, som er noe mer enn bare handel. Men EU bør utvise magemål i krav til økning av nye bidrag, bl.a. sett i relasjon til egne tilsvarende bidrag.

Jeg merker meg at det har tatt lang tid å få etablert og godkjent prosjekter fra finansieringsordningene, men at det er mange gode eksempler å vise til. Arbeiderpartiet ser gjerne at Regjeringen, slik utenriksministeren inviterte til, orienterer Stortinget om EØS-finansieringsordningene, prosjekter og resultater. Det er jo betydelige midler det dreier seg om.

I finansieringsordningen for Romania og Bulgaria ble det sikret en større andel til bilaterale samarbeidsprogrammer, mer direkte norsk forvaltning og en forutsetning om samarbeidsprosjekter med norske aktører. Det ville være en fordel om deler av dette også kan sikres i de nye finansieringsordningene fra 2009.

Av prosjektinnhold bør en selvsagt trekke på erfaringene fra eksisterende ordning, men jeg tror også at mer fokus på klima og miljø, f.eks. fornybar energi og begrensning av utslipp fra energiproduksjon, kan være aktuelt for disse landene.

Jeg vil, som sist, oppfordre utenriksministeren til å inkludere den sosiale dimensjon som en målsetting og arbeidslivets parter som målgruppe for utvikling av samarbeidsrelasjoner til alle de nye EU-landene. Representative organisasjoner og samarbeid mellom partene på arbeidsmarkedet vil bidra til landenes økonomiske og sosiale utvikling.

Avslutningsvis vil jeg berøre et tema som ikke ble tatt opp i redegjørelsen. Vi har et felles arbeidsmarked i EØS, noe som er et gode for arbeidstakere og land som Norge med stort behov for arbeidskraft. Men vi må hindre at arbeidstakere fra andre land utnyttes ved at de får lavere lønnsnivå og dårligere arbeidsforhold enn det som er standarden i vertslandet.

Kampen mot sosial dumping kan og må føres først og fremst nasjonalt, og jeg er glad for den offensive holdningen vår egen regjering har på dette området. Men forsvar

for arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår må også føres på den europeiske arena. Vi må støtte den sosiale dialogen. Vi har gode erfaringer å vise til i Norge når det gjelder samarbeid mellom myndigheter og partene i arbeidslivet. Det er en viktig del av den nordiske modellen.

EU-domstolen har fattet noen avgjørelser, den siste for noen uker siden, knyttet til bruk av streik og boikott fra fagbevegelsen for å sikre arbeidstakernes nasjonale lønns- og arbeidsvilkår. Dette har i mange land skapt en del usikkerhet om konsekvensene. Her er det selvsagt nasjonale ulikheter når det gjelder hva som er nedfelt i lov eller avtaleverk. Så langt er ikke domstolsavgjørelsene vurdert å skulle føre til endringer i praksis eller lov- og avtaleverk her i Norge. Jeg regner med at dette kan bli ytterligere klargjort her i Stortinget ved behandlingen av stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring. Mitt poeng her er at vi på europeisk nivå må støtte retten til bruk av kollektive kampmidler, og at etablerte rettigheter som partene i arbeidslivet har forhandlet seg fram til, skal gjelde.

Domstolens oppgave er å tolke eksisterende lover og regler. Går avgjørelsene i negativ retning når det gjelder lønns- og arbeidsvilkår, mener vi politikerne må inn og presisere intensjonene, på europeisk og nasjonalt nivå. Men jeg underslår ikke at dette også er en kamp mellom partier om politisk retning, både nasjonalt og i EU-institusjonene. Den nordiske modellen tyder imidlertid på at det er mer felles tankegodt her enn i mange andre europeiske land, og det fører meg over til sluttsatsen:

Jeg får ut fra debatten her i Norge noen ganger inntrykk av at EU er noe enhetlig, hvor det foretas beslutninger uten diskusjon og mulighet for påvirkning. Tvert om: EU er en arena for politisk kamp mellom partier og politiske veivalg, enten det nå er i Europaparlamentet eller regjeringer imellom. Det resulterer i beslutninger som får avgjørende betydning for utviklingen i Europa og i Norge. På denne arenaen er ikke Norge representert.

Å videreføre dette resonnementet ville føre meg utenfor Soria Moria.

Eirin Faldet hadde her overtatt presidentplansen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Øyvind Vaksdal (FrP) [10:12:42]: Vår tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen gir oss mange muligheter til samarbeid innen en rekke felt, men den gir også klare begrensninger innenfor andre felt.

Stortinget vedtok, etter påtrykk fra ESA, å fase ut myndighetsbestemte kraftkontrakter for industrien i 1999 og 2000. Til tross for dette lovte regjeringspartiene med Arbeiderpartiet i spissen uten forbehold å innføre et nytt industrikraftregime så snart man kom i regjering. Regjeringen har ikke vært i stand til å følge opp dette løftet, og skylder nå på EØS-avtalen.

Er man i Arbeiderpartiet nå overrasket over at dette ikke er mulig å få til, og overså man fullstendig ESAs holdning til dette gjennom flere år da man høsten 2005 uten forbehold lovte billig kraft til industrien?

Vidar Bjørnstad (A) [10:13:46]: Jeg takker Vaksdal for replikken, selv om dette ikke ligger innenfor mitt og utenrikskomiteens fagfelt. Jeg vil bare si generelt når det gjelder EØS-avtalen og EU, at vi gjennomfører selvsagt den politikk i Norge som vi mener er riktig i utgangspunktet. At vi i noen sammenhenger også blir prøvd i forhold til EØS-avtalen, synes jeg er naturlig, i og med at det her også er kontrollordninger for å sikre at en skal ha et enhetlig rammeverk for de ulike politikkområdene. Når det gjelder detaljer knyttet til kraftkontrakter, må jeg innrømme at det har jeg ikke nok kunnskap om til å kunne gi representanten et godt nok svar.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:14:42]: Representanten Bjørnstad var opptatt av vårt forhold til EU når det gjelder arbeidsmarked og trygge forhold, og det er tjenstedirektivet jeg vil spørre om. Er Arbeiderpartiet komfortabel med at Regjeringen ikke klarer å få saken om tjenstedirektivet frem til tross for at det har gått to år og mer tid enn vi ville forventet selv i en sak der regjeringspartiens interesser spriker?

Vidar Bjørnstad (A) [10:15:14]: Jeg takker representanten Vallersnes for spørsmålet. Jeg vil si som utenriksministeren, som har gitt svaret gjentatte ganger overfor både Europautvalget og her i Stortinget, at direktivet nå ligger til vurdering i Regjeringen, etter at en har fått foretatt en hel rekke forskjellige utredninger. Jeg mener at Regjeringen må sikre seg at en har gode svar på alle de spørsmål som har dukket opp i debatten, for dette er en av de sakene som har vakt størst debatt her i Norge. Regjeringen må før den tar beslutningen, være sikker på at den har svarene på de spørsmål som er stilt, og en kan bruke bl.a. utredningene for å komme fram til dem.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:16:05]: Representanten Bjørnstad nevnte en del dommer i EF-domstolen som griper inn mot tariffretten i disfavør av arbeiderne og fagbevegelsen. Disse dommene har vakt stor oppsikt i EU. Europeiske fagforeninger kaller dommene en invitasjon til sosial dumping, og i Sverige har flere sosialdemokrater gått ut og sagt at begeret nå er fullt, og at sosialdemokratene må si nei til Lisboa-traktaten.

I Norge har Geir Høin, som er advokat i Fagforbundet, kalt dommen

«et kraftig anslag mot tariffavtalesystemet (...) Dommen bekrefter (...) at der tariffavtalesystemet kommer på kant med markedsliberalismetenkningen i EU, har det vært en tendens til at domstolen velger markedsliberalismens vei».

Daglig leder i alliansen For velferdsstaten, Asbjørn Wahl, mener at disse dommene «tyder på en hardere linje fra EU-systemet mot fagbevegelsen».

Dette var ikke nevnt i utenriksministerens redegjørelse, men siden Bjørnstad var inne på det, vil jeg spørre om han deler fagforeningsrepresentantenes vurdering av disse dommene.

Vidar Bjørnstad (A) [10:17:05]: Når det gjelder domstolsavgjørelsene – det er tre det her dreier seg om – er de nok mer nyanserte enn det som det framstilles som. For det er grunnleggende lagt her at det er lov å føre arbeidskamp for lønns- og arbeidsvilkår, og at en skal ivareta arbeidstakernes helse og miljø.

Når det gjelder de første domstolsavgjørelsene, har en kommet fram til at det ikke er noe som skulle tilsi at vi skulle endre praksis eller lov- og avtaleverk i Norge. Når det gjelder den siste avgjørelsen, går jeg ut fra at det er noe en vurderer i forbindelse med stortingsmeldingen om arbeidsinnvandring som nå ligger i Stortinget. Jeg håper at det også betyr at det rett og slett er en avgjørelse av domstolen som tolker eksisterende lov- og avtaleverk. Jeg mener at hvis det er så at dette går i negativ retning, må politikerne inn både fra norsk side og på europeisk nivå for å klargjøre intensjonene om å ivareta arbeidstakernes lønns- og arbeidsvilkår i forhold til vertslandets standard.

Presidenten: Replikkordskiftet er omme.

Morten Høglund (FrP) [10:18:28]: Utenriksministeren leverte nok en gang en innholdsrik redegjørelse, som inneholdt både mer praktiske, kortsiktige forhold og de mer prinsipielle sider. Det er fristende å følge opp utenriksministeren og bli litt prinsipiell, slik som redegjørelsen legger opp til. Først skal jeg kommentere noen konkrete forhold.

Jeg er enig med utenriksministeren i at finansieringsmekanismen i EØS kan være en god anledning for Norge til å ivareta egne interesser. Det fordrer at avtalene som inngås med EU, ivaretar dette hensyn. Jeg er tilfreds med at Regjeringen ser ut til å gjøre nettopp dette, og registrerer et økende antall norske aktører som drar nytte av det.

Allikevel må beløpsstørrelse og ikke minst hvordan pengene skal benyttes – for ikke å snakke om hvem som skal inkluderes som mottakere – være gjenstand for grundige drøftinger. Fremtidige bidrag må kunne forsvares, og de må endre seg i tråd med at mottakerlandene endrer seg. Og vi må for all del sørge for at ingen mottakere blir hengende igjen av gammel vane eller uvane.

Når det gjelder datalagringsdirektivet har Fremskrittspartiet etter en prosess landet på at dette direktivet kolliderer med viktige personverninteresser, og derfor har vi bedt Stortinget avvise direktivet.

Regjeringens prosess med tjenstedirektivet har vist seg å bli en særdeles lang ferd. Grundighet er som regel bra, og derfor får vi bare tro at vi snart lander i denne saken, og at vi lander godt. De som er skeptiske til de rød-grønnes evne til å ta kontroversielle standpunkter, kan jo fristes til å tro at den lange prosessen har noe å gjøre med at det er uenighet mellom partiene. Jeg tror ikke vi nødvendigvis skal spekulere i det, kun registrere at for Regjeringen er det i denne sak nyttig med mange faglige innspill, og deretter konstatere at det i andre saker ikke er tilsvarende lyst til å utrede og innhente standpunkter utenfor Regjeringens egen krets.

Fremskrittspartiet vil i egne innlegg berøre viktige spørsmål som klima, energi og forskning. Jeg vil nå kun

nøye meg med å si at jeg synes det var en god prioritering fra utenriksministerens side når han valgte å vektlegge vårt forskningssamarbeid så grundig som det ble gjort.

Redegjørelsens problematisering av Lisboa-traktatens utfordringer er det mest spennende i hele redegjørelsen. Her åpner utenriksministeren opp for en videre og spennende debatt om hvor godt dagens EØS virker overfor et EU som er i ferd med å få Lisboa-traktaten på plass. EØS-avtalen ble skrevet tidlig på 1990-tallet, iverksatt i 1994 og er i dag som den var da den ble undertegnet. Selvfølgelig har det kommet en masse lovverk og nye samarbeidsprosjekter opp gjennom årene, men strukturen for samarbeidet er som det opprinnelig var. Det er i og for seg greit. Utfordringen er at slik kommer det også til å være så lenge avtalen består. Det er ingen automatikk i at når EU endrer seg, endrer EØS-avtalen seg. Det er heller ingen politiske prosesser for å tilpasse EØS-strukturen den nye EU-strukturen. Gapet mellom EØS-avtalen og det nye EU blir åpenbart større. Det påpeker også utenriksministeren. Det gir nye utfordringer, som vi må prøve å håndtere etter beste evne.

Men det er en grunnleggende utfordring at vi lever med en avtale som på mange måter er skrevet med tanke på et annet EU enn det vi opplever i dag. Nå betyr ikke det at EØS-avtalen er håpløs – langt ifra. Jeg vil mene at den har tjent norske interesser godt, og at den sikkert også vil gjøre det fremover. Den har vist seg å være kanskje overraskende overlevelsesdyktig i møte med mange politiske realiteter de årene den har eksistert, og det selv om EU har gjennomført flere traktatendringer. Men på et eller annet tidspunkt kan det begynne å knirke, og uansett vil denne type samarbeid som vi har med EU, kreve justeringer. Fremskrittspartiet har tidligere etterlyst, ikke minst i forbindelse med den store utvidelsen av EU, en debatt om å ta opp sider ved EØS-avtalen til nye forhandlinger. Men her møtte vi en vegg av skepsis, og vi ble i alvorlige ordelag fortalt hvor risikabelt et slikt prosjekt var, og at vi da kunne risikere voldsomme krav fra EU. Jeg respekterer det og tror ikke at vi skal ha noen illusjoner om at slike forhandlinger hadde vært lette. Men noen ganger er det ikke alltid det som er lett, som er det klokeste. Om det er riktig å gå en slik runde med forsøk på oppgradering eller teknisk justering av EØS-avtalen, eller til og med mer omfattende endringer, er ikke sikkert, men det kan være verdt å gjøre en jevnlig øvelse på dette. For ingenting tyder på at EU vil slutte å utvide seg eller endre seg, og da vil våre utfordringer med hensyn til å fremme våre interesser bare bli større.

Nå vil enkelte partier kanskje hevde at løsningen ligger i et medlemskap, og det er et greit standpunkt. Men det er et standpunkt som ikke virker forenlig med verken folkevilje eller de politiske realiteter. Derfor er vi alle forpliktet til å tenke utenfor rammen av spørsmålet om medlemskap eller ikke.

Et annet argument mot å gjenåpne EØS-avtalen er at EU ikke er særlig interessert, og at de har andre og større utfordringer. Slik tror jeg alltid det kan fremstilles. EU sitter ikke i ro. Det er litt av selve utfordringen. Mitt inntrykk er at Norge allikevel er interessant, og at et norsk

trykk overfor EU vil bli tatt på det største alvor. Jeg tror nok ikke Norge har blitt mindre interessant som partner for EU etter 1994, snarere tvert imot.

Så kan vi spekulere litt i hva vi kan få til med en reforhandling av EØS-avtalen. Det er mange spennende forhold man kan tenke seg å ta opp, og fra ulike politiske partier kan det være ulike momenter. Fra Fremskrittspartiets side vil vi ikke være fremmed for å åpne for en kobling mellom landbruk og markedsadgang for fisk, f.eks. Dette er jo områder som ikke i dag dekkes av EØS-avtalen. Den finansielle mekanismen kan finne sin avklaring og ikke som i dag stadig være gjenstand for krevende forhandlinger. Når det gjelder det institusjonelle samarbeidet, er det naturlig å se for seg at vi gjør noe for å komme i enda større inngripen med Europaparlamentet. Det kan sikkert her skisseres ulike modeller, og jeg tror det kan være mulig å få til mye, unntatt at vi fungerer som medlemmer med stemmerett. For det er klart at uansett hva vi måtte klare å få til av avtaler, vil vi aldri oppnå stemmerett. Det er en konsekvens av vårt nei til medlemskap. Men så lenge vi er realistiske i forhold til det, tror jeg mye kan oppnås. Det fordrer imidlertid en politisk vilje og visjon, og vi går ikke inn i et slikt prosjekt med EU med et halvhjertet ønske om å lykkes. Derfor er det viktig med en grundig debatt hjemme om behovet for en reforhandling av EØS-avtalen. Den debatten mener jeg utenriksministeren bidro til å sette i gang på tirsdag. Det var prisverdig. Jeg lover at Fremskrittspartiet vil gripe denne muligheten og bidra til at vi kan få belyst alle sider ved vår europeiske utfordring.

Til slutt vil jeg bare minne om den debatten som foregår på Island, der det var et overveldende flertall for EU-medlemskap på siste meningsmåling. Det er kanskje lite trolig, men heller ikke utenkelig, at Island tar skrittet over til det andre lag. Skulle så skje, vil vi med en gang stå foran en ny Europa-debatt.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Olav Akselsen (A) [10:26:32]: Eg er glad for at Morten Høglund her tek til orde for ein ny Europa-debatt, og dei som treng det mest, er sannsynlegvis Framstegspartiet, som er det einaste partiet som pr. i dag ikkje har eit standpunkt i denne saka. Det er vel slik at EU har vore for kontroversiell for Framstegspartiet til å ta standpunkt til dette. Men det eg har registrert, er at det har vore ulike syn internt i Framstegspartiet, og eg har òg registrert at dei som har vore mest skeptiske, har vore det på grunn av fri bevegelse av personar, og fordi ein har vore redd for at det kunne få negativ innflytelse på Noreg. No opplever me at me har fleire hundretusen EU-borgarar i Noreg som utfører viktige jobbar innanfor byggebransjen, innanfor serviceindustrien og innanfor helsevesenet. Spørsmålet mitt er om Høglund deler partifellane sin skepsis, eller om det er slik at desse personane faktisk bidreg positivt til Noreg.

Morten Høglund (FrP) [10:27:34]: Til representanten Olav Akselsen vil jeg si at det foregår og har foregått en livlig Europa-debatt i Fremskrittspartiet i mange år. Det er en sak vi tar på det største alvor og bruker svært mye res-

surser på. Det er riktig at det er ulike synspunkter på EU i Fremskrittspartiet, fra dem som er entusiastiske tilhengerne, til dem som står steilt på nei-siden. Selv tilhører jeg de mer skeptiske. Den type argumentasjon som utenrikskomiteens leder trekker opp med hensyn til arbeidsinnvandring, har aldri vært min begrunnelse for å være skeptisk, og jeg har heller ikke opplevd den type standpunkter i særlig grad i Fremskrittspartiet. Jeg tror vi er godt tjent med den frie arbeidsvandring vi har innenfor EØS-avtalen, og etter mitt syn har det tjent norske interesser på en god måte.

Erling Sande (Sp) [10:28:42]: Framstegspartiet har jo eit standpunkt til EU-saka der ein seier rett ut at dette er ei sak som er for viktig til at partiet skal ha noko klart standpunkt for eller imot. Det er i seg sjølv oppsiktvek-kjande, men i forhold til EØS har ein ei positiv haldning. No legg jo EU opp til ein ganske offensiv klimapolitikk – iallfall ein politikk som er heilt på kollisjonskurs med den politikken som Framstegspartiet ynskjer skal bli ført i forhold til klimaspørsmålet – og ein tek jo òg klimaet på alvor på ein heilt annan måte enn det Framstegspartiet har vore villig til å gjere. Korleis vil Framstegspartiet respon-dere på dei direktiva som kjem no framover som er EØS-relevante, og som handlar om problemstillingar knytte til klima og reduksjon av klimagassar?

Morten Høglund (FrP) [10:29:43]: Det er en felles oppfatning i det norske politiske landskap at EU-spørsmålet er så viktig at det til syvende og sist skal overlates til folket i en folkeavstemning. Det er ikke noe vi er alene om å mene. At Senterpartiet nå forsvare EU's klimapolitikk, synes jeg for så vidt er greit.

Det vi har vært opptatt av i disse sakene, er at vårt næringsliv skal ha likeverdige betingelser som de næringslivet i EU har, og at vi således ikke må gi dårligere rammebetingelser i Norge enn det man har i EU. Så vi har på mange måter her vært opptatt av å tilpasse oss. Samtidig registrerer jeg at det innen EU nå, ikke minst med initiativet fra Gordon Brown i forhold til en debatt om biodrivstoff, foregår en debatt om de enkelte tiltak innen EU, og det er en debatt som foregår hele tiden, slik som den foregår i Norge. Vi prøver å delta så godt vi kan i den norske debatten, og i den grad vi kan påvirke den europeiske debatten, skal vi også forsøke på det.

Vidar Bjørnstad (A) [10:30:54]: Jeg oppfatter Høglund nesten slik at han mener at forholdet til Europa er ett av de viktigste politiske saksfeltene. Fremskrittspartiet er det nest største partiet i Norge. Mener Høglund at det er riktig at et parti i en av de viktigste politiske, internasjonale sakene rett og slett ikke har et råd å gi til folket, eller har en oppfatning om hvordan en skal forholde seg til Europa? Det kunne være interessant å høre litt om hvilke momenter det er Høglund legger vekt på i sin skepsis.

Morten Høglund (FrP) [10:31:29]: Det er ingen tvil om at for Norge er Europa og EU på den måten svært viktig. Det har med handel å gjøre, med hvor mennesker og arbeidskraft beveger seg, osv. Min skepsis går på kon-

krete forhold, ikke minst i forhold til fiskeri, byråkrati, evnen til å håndtere fremtidens utfordringer, Norges posisjon globalt, osv. Jeg mener vi ikke minst i forhold til handel blir bundet opp i en politikk som jeg mener er altfor proteksjonistisk i en EU-sammenheng. Det er noe av min skepsis.

Når det gjelder Fremskrittspartiets manglende vilje til å gi råd, betyr ikke det at vi ikke har synspunkter på de ulike forhold innen EU, på det norske forholdet til EU, og vi prøver å være så aktive vi kan på de enkelte saksfelt. Så tror vi at velgerne og innbyggerne er i stand til å trekke konklusjoner basert på disse ulike forhold, hva som er best for dem ved en eventuell avstemning.

Presidenten: Replikskordskiftet er avsluttet.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:32:58]: Jeg vil takke utenriksministeren for en interessant og tankevekkende redegjørelse om viktige EU- og EØS-saker. Han redegjorde for hvilke konsekvenser utviklingen i EU har for norsk politikk. Hans budskap var klart: På den ene siden har EU stor betydning for Norge, for nordområdene og Svalbard, for forskning og kunnskapsutvikling, for klima- og energipolitikk, for utenrikspolitikken. På den andre siden bidrar en rekke forhold til at det blir vanskeligere for oss å påvirke og få gjennomslag overfor et mer samstemt EU. Budskapet var med andre ord: EU får stadig større betydning for oss, mens våre muligheter til å påvirke EU blir stadig mer kompliserte.

Utenriksministeren er en politiker som fortjener å bli lyttet til, også når han snakker mellom linjene. Det budskapet vi oppfattet lå her, var: Det blir vanskeligere å finne metoder som kan kompensere for at vi ikke er med i det politiske samarbeidet i EU.

Utenriksministeren unnlot helt å si noe om hvordan vi skal håndtere de nye utfordringene som bl.a. EU's utvidelse og indre demokratisering innebærer. Det kan vanskelig tolkes på noen annen måte enn at han nå illustrerer at «den aktive europapolitikken» har møtt sin begrensning, og at vi vil stå oss på å søke andre og kanskje bredere samarbeidsformer.

Høyre har alltid ment at EØS-avtalen er utilstrekkelig fordi den ikke gir oss medbestemmelsesrett. Da den ble innført, handlet EU-samarbeidet i stor grad om det som dekkes av EØS-avtalen. Nå faller stadig mer av EU's politikkkutforming helt eller delvis på siden av EØS-avtalen.

Lisboa-traktaten innebærer at EU skal se politikkområdene i sammenheng, og fører derfor til at søylestrukturen i EU faller bort. Dette fører til at Norge må forholde seg til rettsakter og initiativ som bare delvis dekkes av våre avtaler. EØS-avtalen er m.a.o. i ferd med å bli mindre relevant. Det bør føre til at flere enn Høyre stiller seg spørsmålet om EØS-avtalen er god nok.

Nei til EU har krevd en utredning om EØS-avtalen tjener oss vel, noe som også Aftenposten tok opp på lederplass i går, den 23. april. Nei til EU ønsker en utredning med den forutsetning at medlemskap ikke er aktuelt. For Høyre er det liten grunn til å bruke tid på å utrede nors-

ke Sveits-avtaler og bilaterale handelsavtaler. Derimot kan vi se behov for å få en mer systematisk og objektiv gjennomgang av hvilke konsekvenser EØS-avtalen har for våre muligheter til å fremme våre interesser, og hvordan vi best skal ivareta våre interesser i fremtiden.

Høyre har også etterlyst en redegjørelse om hva det vil innebære å bruke reservasjonsretten i EØS-avtalen, og hvordan tvisteløsningsmekanismene vil fungere. I lys av at flere EU-direktiver nå retter seg mot formål som strekker seg utover det indre marked, bør det bli klargjort hva det vil bety hvis Norge kommer med reaksjoner. Høyre vil derfor be Regjeringen vurdere en slik utredning, som klargjør hvilke reservasjonsmuligheter vi faktisk har.

Det er viktig å analysere hva det betyr for EØS-avtalen at EUs politikk favner bredere og dypere. Men utenriksministerens budskap var også at EUs politiske bredde er viktig for våre interesser: EUs innsats er avgjørende for en fredelig utvikling på Vest-Balkan, EU er ledende i det internasjonale arbeidet for å redusere klimautslippene og for å skape økt energisikkerhet, og EU har stor betydning for det som foregår i våre egne nærområder, i nord.

Ministeren la vekt på EUs rammeprogram for forskning og teknologisk utvikling og redegjorde for Regjeringens arbeid med å sette polarforskning, Svalbard og den marine forskningen på kartet i det syvende rammeprogrammet. Dette er en politikk Høyre støtter sterkt. Det er på høy tid at Norge bringer vår nordområdekompetanse og vår klima- og energikompetanse inn i en større sammenheng – og da primært den europeiske.

Utenriksministeren berørte imidlertid ikke samarbeidet med Russland. Vi er opptatt av et pragmatisk og konstruktivt samarbeid med Russland i nord, men er kontinuerlig helt avhengig av at russerne er like pragmatiske og samarbeidsvillige som oss. Det er de jo ofte, men vi har ingen garantier for hvordan utviklingen vil påvirke russisk samarbeidsvilje. Spørsmålet blir da hvilken betydning et sterkere EU-engasjement i nord vil kunne ha for samarbeidet med Russland.

Høyre er mindre tilfreds med at vi nå er blitt sinket i arbeidet med å implementere EØS-direktiver. Vi er altså på 22. plass på resultatlisten for rask gjennomføring av markedsdirektiver. Mistanken melder seg om at uenigheten om EU i Regjeringen bidrar til dette. Regjeringen har snart brukt to år på å vurdere tjenstedirektivet. Høyres oppfordring til utenriksministeren er å minne om Soria Moria-erklæringen. Norges innflytelse avhenger også av at vi følger opp de avtaler vi har, ja mer enn det: For et «utenforland» er det ekstra viktig å vise vilje og evne til å gjennomføre forordningene.

Høyre savner at redegjørelsen også omhandler flere saker som er på trappene hos kommisjonen, og som kan komme på vårt bord i nær fremtid. Et slikt eksempel er direktivet for handel med helsetjenester. Så vidt vi skjønner, kan kommisjonens forslag til et slikt direktiv bli lagt frem i juni i år. Det kunne vært interessant for Stortinget å få vite hva norske myndigheter har lagt vekt på i sine kontakter med EU om en slik sak som denne. Som vi understreket i forbindelse med behandlingen av europamel-lingen, må Regjeringen konsultere Stortinget på et tidlig

stadium for at vi skal ha håp om å påvirke beslutningene.

EUs betydning favner langt bredere enn å være et velfungerende felles marked, og noen av oss vil si: Det er bra! EUs rolle internasjonalt og globalt er klart undervurdert i norsk offentlig debatt. Høyre vil fremheve EUs lederrolle i det internasjonale klimaarbeidet, EU som samlingspunkt for demokratiske verdier og EUs betydning for kampen mot fattigdom. EU er trolig verdens største mottaker av eksport fra Afrika og også verdens største bistandsyter.

At Norge, hvor 75 pst. av bruttonasjonalproduktet kommer fra handel, må ha en dynamisk og velfungerende avtale med dette fellesmarkedet, er åpenbart. Spørsmålet er altså om EØS-avtalen er nok.

Jeg var på vei hjem fra IPUs vårkonferanse da utenriksministeren holdt sin redegjørelse på tirsdag. Da jeg fikk manuskriptet i hende tirsdag kveld, leste jeg så øyet ble stort og vått, ikke bare fordi redegjørelsen var lang og innholdsrik – og interessant – men også fordi jeg satt igjen med et inntrykk av at utenriksministeren ikke fikk trukket den naturlige konklusjonen på innlegget sitt, og at han opplever at landet vårt i økende grad vil måtte slite noe mer for ikke å forspille sine muligheter.

Vi i Høyre ønsker ikke noen ny debatt om EU-medlemskap før stemningen i folket tilsier et annet utfall av en eventuell tredje folkeavstemning. For min egen del tror jeg ikke det vil skje før det enten foreligger sikkerhetspolitiske grunner til å forankre oss enda tryggere i vår naturlige europeiske familie, eller at folk flest opplever at det koster dem noe eller at de går glipp av noe vesentlig ved ikke å være medlem. Det siste skal vel godt gjøres i et av verdens rikeste land. Det store flertallet har det så bra at en lett kan forledes til å tro at vårt norske Yggdrasil vokser like inn i himmelen. Når en så leser utenriksministerens redegjørelse, kan en imidlertid gjenvinne troen på at det nå kanskje foreligger en så overbevisende dokumentasjon på hva «utenforskapet» koster oss i form av tapte muligheter og manglende medbestemmelse og påvirkning at det snart burde gjøre et sterkt inntrykk på mange nok.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Marit Nybakk (A) [10:41:29]: Både den nåværende og den forrige regjeringen har vært og er sammensatt av politiske partier som har ulikt syn på tilknytningsform til EU. Høyre har i denne perioden, som opposisjonsparti, flagget behovet for medlemskap høyt. Også Vallersnes går i innlegget i dag svært langt i å si at EØS-avtalen og vår øvrige tilknytningsform til EU er utilstrekkelig, selv om han for så vidt avviser noen medlemskapsdebatt i dag.

Spørsmålet er: Vil Høyre stille som forutsetning for deltakelse i en ny mulig borgerlig regjering – i den grad det kommer – at EU-medlemskap skal inn i regjeringserklæringen, eller vil Høyre akseptere å gå i regjeringssamarbeid med partier som enten er klare nei-partier eller ikke har tatt standpunkt, slik som Fremskrittspartiet?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:42:30]: Liksom Arbeiderpartiet har vi vel i Høyre vist at vi er i stand til å ar-

beide i samlingsregjeringer hvor det er ulikt standpunkt i denne saken. For den kommende regjeringsperioden, som forhåpentligvis bringer denne saken på dagsordenen igjen for Høyre, er det ingen tvil om at det som vil være avgjørende for oss, er at en norsk regjering til enhver tid bestreber seg på å finne den samarbeidsformen med EU som best mulig ivaretar norske interesser til enhver tid.

At vårt overordnede mål på lang sikt er å få fullt medlemskap, står klart i vårt program – det står der fremdeles – og det er det vel ingen som har vært i tvil om. Men vi mener at vi både tidligere har vært og i fremtiden vil være et parti som er i stand til å meisle ut den best mulige løsning som er praktisk gjennomførbar til enhver tid.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [10:43:41]: Representanten Vallersnes gav klart uttrykk for Høyres holdning til EU-medlemskap. I den forbindelse har jeg lyst til å stille ham et spørsmål. Norges «utenforsituasjon» har gjort oss i stand til med en klar og egen stemme å presisere vårt forhold til Russland, som jeg oppfatter som meget godt. Det samme kan vi si om situasjonen når det gjelder Palestina. Der var Norge i front, og vi presenterte også en egen holdning til Palestina-problematikken. Ville det ha vært mulig å være så tydelig og klar i sin tale hvis vi hadde vært medlemmer? Hvordan vurderer Høyre det?

Finn Martin Vallersnes (H) [10:44:40]: Hvis en ser på hvordan EU fungerer i dag, er det ikke vanskelig å se at en rekke av medlemslandene har ganske klare, selvstendige synspunkter på flere internasjonale spørsmål, bl.a. forholdet til Russland – det være seg Tyskland eller Frankrike eller UK – som gjør at de har, skal vi si, nasjonale posisjoner. Men samtidig jobbes det med å utforme felles europeiske EU-posisjoner, og jeg er ikke i tvil om at en i den grad de etter hvert klarer å lage en fremgangsmåte for å utmeisle slike felles europeiske posisjoner, også vil få større gjennomslagskraft. Det er her avveiningen må ligge, i verdien av egenmarkering i forhold til verdien av å kunne være del av et felles standpunkt som gir mye større kraft og styrke.

Jeg synes at de nåværende medlemmene i EU har vist at de er i stand til å balansere det, og det er jeg ikke i tvil om at Norge også ville tjene på.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [10:45:51]: Høyres syn på EU-debatten er jo vel kjent, men det er allikevel rom for en viss forvirring i forhold til to ulike perspektiver som representanten Vallersnes trakk opp, nemlig på den ene siden en oppfatning om at EØS-avtalen var svekket, og på den andre siden at det ikke er noen grunn til å forvente at det skal komme noen åpning for at Norge skal søke om EU-medlemskap med det første. Og da merket jeg meg at representanten tok til orde for at man burde utrede hvordan EØS-avtalen virker, og hva som er alternativene til EØS-avtalen. Mitt spørsmål er, i lys av de to poengene som jeg nevnte i sted, om det er en utredning Høyre ønsker å bestille med bare to mulige svar – EØS eller medlemskap – eller om representanten Vallersnes ser for seg andre mulige konklusjoner.

Finn Martin Vallersnes (H) [10:46:51]: La meg korrigerer noe. Jeg sa vel ikke at EØS-avtalen er svekket. Vi har alltid ment at den ikke var den beste løsningen for Norge. Men det vi er opptatt av nå, og som jeg synes fremgår ganske tydelig av utenriksministerens redegjørelse, er for så vidt ikke at avtalen er svekket, men at den er utilpasset. Altså: Verden forandrer seg. EU forandrer seg. Nye ting kommer på bordet både saksmessig og strukturelt i EU som gjør at et tidligere utarbeidet produkt ikke helt tilsvarer dagens situasjon. Det vi da tar til orde for, er at vi kunne gjerne være med og se på en analyse av hvordan landets interesser best kunne ivaretas, sett i lys av de utfordringene som nå foreligger. Den bør være objektiv uten å være forutinntatt på noen måte av noen sluttløsning, og det synes jeg er hele poenget.

Presidenten: Replikordskiftet er omme.

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [10:48:02]: La meg først få takke utenriksministeren for en fyldig og god redegjørelse, som retter fokus mot en rekke av de viktigste spørsmålene som bør prege debatten om Norges politikk i forhold til EU i tiden som kommer.

Siden regjeringsskiftet i 2005 har Norge fått en mer aktiv europapolitikk, som har gitt gjennomslag for norske interesser i en rekke viktige saker. Vi har dessuten sett en regjering som mer aktivt bruker den utenrikspolitiske handlefrihet som Norges posisjon utenfor EU gir, f.eks. i WTO-forhandlinger, i klimaforhandlingene og i Midtøsten-politikken.

Jeg ser at enkelte medier har fokusert på at utenriksministeren understreker utfordringer Norge vil stå overfor når det gjelder å jobbe for gjennomslag for norske interesser der de blir berørt av EU-systemet. Men jeg merket meg at utenriksministeren også understreket at konsekvensene av Lisboa-traktaten kan være at det blir vanskeligere for Norge å vinne gjennom om vi ikke makter å tilpasse oss. Regjeringen har allerede vist evne til å få gjennomslag, og debatten må handle om hvordan vi skal kunne fortsette en slik positiv utvikling.

Redegjørelsen viser, som utenriksministeren selv sier, at Norge er sterkt involvert i EU på mange plan. SV mener folkets nei til EU i 1994 var en riktig beslutning. Det er utfallet av folkeavstemningen som skal ligge til grunn for den europadebatten vi skal ha i årene som kommer, en debatt som ikke handler om medlemskap, men om hvordan Norge best skal bruke mulighetene som vår selvstendige posisjon gir.

På mange områder er det både fornuftig og hensiktsmessig med et tett samarbeid mellom Norge og EU, både fordi Norge ligger geografisk der vi ligger, og fordi EU og EU-land er Norges største handelspartnere. Som selger av bl.a. fisk, olje og gass har Norge interesse av et godt forhold til EU, og jeg deler utenriksministerens understreking av forskningssamarbeid som viktig og riktig i tiden som kommer.

Miljø- og klimapolitikk er et annet område der jeg håper at samarbeidet vil kunne gi økte resultater. En ting som vi jo er opptatt av, er en avklaring av EUs og ESAs

holdning til norsk CO₂-rensing. Det er viktig at vi ikke kommer dit at norsk foregangsvilje i miljøsaker forsinkes av hensynet til EUs fokus på konkurranse- og statsstøtelovgivning. Den strenge økonomiske reguleringen som EUs indre marked innebærer, gjør at hensynet til konkurransen for ofte går foran hensyn som burde gått først, f.eks. i miljøspørsmål.

Jeg er glad for at utenriksministeren så sterkt vektlegger det nordiske perspektivet. SV er som kjent en varm tilhenger av nordisk samarbeid, ikke minst i nordområdesammenheng. Det er derfor også interessant i en debatt som denne å peke på et viktig trekk ved EU-debatten i våre naboland akkurat nå, nemlig den uroen som de dommene i EF-domstolen, som også representanten Bjørnstad viste til, har skapt. Det gjelder dommene i Vaxholm/Laval-saken, det gjelder Viking Line-saken og nå sist Rüffert/Niedersachsen-saken, som utfordrer så vel nasjonal streikerett som nasjonal arbeidsrett og ILO-konvensjon 94, ifølge kritikere i Sverige og andre land. Den siste ILO-konvensjonen har jo også Norge tiltrådt, fordi den anses som svært viktig for at det offentlige skal kunne pålegge leverandører å ha ordnede og gode lønns- og arbeidsforhold. Det blir ofte hevdet i Norge at nasjonal arbeidsrett er unntatt og overordnet EU-retten. Disse dommene peker altså i en annen retning, og det er viktig å merke seg også for oss.

Jeg er glad for at utenriksministeren brukte tid på å omtale datalagringsdirektivet i sin redegjørelse, og at Regjeringen her vil gå inn på en grundig prosess for å vurdere de viktige prinsipielle spørsmål knyttet til personvernet som direktivet reiser. Direktivet innebærer som kjent at teleoperatører, de som tilbyr e-posttjenester, og andre selskap i kommunikasjonsbransjen blir pålagt å lagre data om hvem som kommuniserer med hvem, hvor de befinner seg, og når de er i kontakt. Selskapene skal lagre disse opplysningene i opp til to år. Det er reist kraftfulle og etter mitt syn relevante innvendinger mot en slik registrering fra en rekke hold, bl.a. fra det norske Datatilsynet og tilsvarende institusjoner i andre europeiske land. Det handler både om det rent prinsipielle ved å registrere opplysninger om hele befolkningen på denne måten og om farene for misbruk av opplysningene. Som kjent dukker det stadig opp eksempler på dataregistre på avveie. Et viktig hensyn som bør belyses i vurderingen av direktivet, er mulige konsekvenser f.eks. for kildevernet til journalister og politikere og vernet om varslere generelt, dersom det blir lettere å spore denne typen kilder.

Som utenriksministeren påpeker, har Regjeringen ennå ikke tatt stilling til om direktivet bør anses som EØS-relevant. Jeg er glad for at Regjeringen vil gå grundig inn i den problemstillingen. Her er det også verdt å peke på at Irland vil føre en sak for EF-domstolen for å få belyst nettopp direktivets relevans for det indre markedet.

Et område hvor Regjeringen på prisverdig vis har brukt handlefriheten utenfor EU, er i WTOs tjenesteforhandlinger. Her har Norge lagt til grunn det syn at fattige land må ha muligheten til å beskytte oppbyggingen av egen økonomi og eget næringsliv. I SV er vi fortsatt bekymret for at EU utøver press mot flere u-land i motsatt retning gjen-

nom de frihandelsavtalene som kalles EPA – «Economic Partnership Agreements». To kritiske rapporter om EUs forsøk på å etablere frihandelsavtaler med det som kalles CAP-landene, altså karibiske og afrikanske land og stillehavsland, ble offentliggjort for kort tid siden. Det gjelder rapporter fra organisasjonene World Development Movement og hjelpeorganisasjonen Oxfam, som advarer mot det de kaller ensidige avtaler fra EUs side som vil føre til at disse landene må åpne markedene for selskaper som de ikke er i stand til å konkurrere med, og dermed hindre disse landenes mulighet til å nå FN's tusenårsmål om bekjempelse av fattigdom.

Som kjent har vi i SV alltid hatt innvendinger mot EØS-avtalen. Men et rikt land som Norge har forutsetninger for å klare seg i konkurranse med EU og dra nytte av den på flere områder. De fattigste landene har ikke slike forutsetninger og vil tape på å skulle konkurrere med EU på like vilkår.

Ved siste forhandlingsrunde om den såkalte EØS-kontingenten, som jo egentlig ikke er en kontingent, la de norske forhandlerne stor vekt på at en stor del av EØS-midlene skulle håndteres bilateralt, direkte mellom mottakerlandene og Norge. Resultatet ble at ca. halvparten av midlene skulle håndteres på denne måten. Det er bra, for det understøtter mulighetene for et bredt norsk engasjement på helse-, sosial-, undervisnings-, kultur- og miljøfronten, der ikke minst norske organisasjoner og institusjoner kan få muligheter til å bidra i et positivt internasjonalt samarbeid. I tillegg gir det den ikke ubetydelige fordel at norske myndigheter i mye sterkere grad kan ha medinnflytelse og tilstrekkelig kontroll med hvordan pengene blir brukt, og se til at de blir brukt fornuftig. SV synes det er positivt at Norge kan bidra til utvikling i de fattigste EU-landene. Her merker vi oss også, og ser det som veldig positivt, at utenriksministeren peker på miljø- og klimatiltak som et mulig satsingsområde.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:56:36]: Med partiet SVs inntreden i regjeringskontorene har begrepet «utenrikspolitisk debatt» fått en ny dimensjon i Norge. Utenriksministeren har selv ved flere anledninger, også her i stortingssalen, lagt vekt på betydningen av den frie debatt om viktige, og også sensitive, utenrikspolitiske spørsmål.

Et av de spørsmålene der det ser ut til å være en slags debattvegring i Regjeringen og i regjeringspartiene, er i spørsmålet om EUs tjenstedirektiv. Det var ikke nevnt med et ord fra representanten Lysbakkens side, til tross for at det er en sak som i høyeste grad opptar Nei-bevegelsen, som SV regner seg som en del av.

En samlet opposisjon bad i fjor vinter Regjeringen om å komme med en redegjørelse her i Stortinget om konsekvensene av tjenstedirektivet for Norge. Det ble avvist under henvisning til at man hadde en høring på gang. Den høringen ble avsluttet i februar i fjor, men denne redegjørelsen er ennå ikke kommet til Stortinget. Synes representanten Lysbakken dette er et eksempel på en fri og

åpen debatt, eller er det debattvegring som egentlig gjør seg gjeldende?

Audun Bjørlo Lysbakken (SV) [10:57:49]: Jeg tror regjeringspartiene vanskelig kan anklages for å legge lokk på debatten om tjenstedirektivet. Det er en debatt som ikke minst har fått gå i det norsk samfunnet fordi Regjeringen har valgt å ha en grundig prosess knyttet til dette og hente inn synspunkter fra ulike fagmiljøer, ulike organisasjoner osv.

For oss i SV er det avgjørende at Regjeringen tar en beslutning knyttet til dette på et best mulig grunnlag, der flest mulig av de problemstillingene som berøres av tjenstedirektivet, er belyst. Nettopp fordi EU-samarbeidet er i kontinuerlig utvikling, og vi ser en tiltagende rettsliggjøring, der domstolen har økende innflytelse i viktige spørsmål, synes vi det er mange grunner til å ta oss god tid til å belyse hvilke konsekvenser tjenstedirektivet kan få. Vi har varslet at vi er bekymret med tanke på arbeidsliv, sosial dumping, forbrukerrettigheter osv., og vi er fornøyd med at Regjeringen bruker tid på å belyse dette grundig

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Dagfinn Høybråten (KrF) [10:59:11]: La meg først takke utenriksministeren for en meget god og bred redegjørelse om disse spørsmålene. Ikke minst er jeg fornøyd med at han tok opp den økende tendensen til at det dannes skiftende allianser på ad hoc-basis innen EU for å arbeide for gjennomslag på ulike områder.

Jeg har lyst til å fokusere en del av mitt innlegg på hvilke muligheter det kan gi Norge. Jeg har for min egen del i Nordisk Råd tatt opp muligheten for at man i den sammenheng blinker ut noen saksområder der de nordiske land sammen, både EU- og EFTA-land, kan samarbeide om å fremme visse synspunkter. Utenriksministeren viser at han tenker langs de samme baner når han framhever aktuelle områder som f.eks. klima og miljø, konfliktløsning, menneskerettigheter, sosiale spørsmål og mattrygghet.

Etter min oppfatning er man i en ny situasjon i EU, åpenbart etter utvidelsen, Lisboa-traktaten og utviklingen av den regionale dimensjon i EU, men også i det nordiske samarbeidet. Det er etter min oppfatning blitt en bedre balanse i det nordiske samarbeidet mellom de landene som er EU-medlemmer og de som ikke er det. EU-medlemmene er på mange måter blitt mer modne i sitt EU-medlemskap, og mulighetene for å samordne synspunkter i nordisk sammenheng for å påvirke Europa, synes å være bedre enn noen gang. Denne anledningen mener jeg Norge må gripe. Vi har muligheter gjennom Nordisk Ministerråd og gjennom parlamentarikerforsamlingen i Nordisk Råd til på rimelig lang sikt å blinke ut saksområder som vi ønsker å ta opp, initiere, eller prosesser som er på gang i EU, men som vi sammen kan være med på å påvirke.

Personlig har jeg den erfaring at muligheten for å samordne nordiske standpunkter og for å påvirke EU, f.eks. slik vi gjorde det når det gjelder alkoholpolitikken, er til stede dersom man vil noe, og dersom man arbeider målrettet med det og er tålmodig over en periode.

Jeg vil derfor utfordre utenriksministeren på om han kan tenke seg å sette denne type aktiv påvirkning inn i en nordisk ramme, på dagsordenen i Nordisk Ministerråd, i sitt utenriksministerkollegium, slik at dette kan bli satt noe i system. Jeg har registrert, når det har blitt tatt opp på parlamentarikersiden, at det har vært betydelig interesse for dette.

Dernest ønsker jeg å si at det er positivt at utenriksministeren trakk fram flere eksempler på hvordan det er oppnådd gjennomslag på visse områder, hvor også vi fra Norges side har jobbet intenst for å påvirke utfallet i EUs organer, herunder også domstolen. Som eksempel kan nevnes EF-domstolens dom om bromerte flammehemmere i elektriske produkter. Redegjørelsen framhevet også enkelte punkter innen EUs klimapolitikk, men der er nok bildet mer sammensatt.

Utenriksministeren refererte til EUs nye kjemikaliedirektiv, REACH, hvor Norge deltok aktivt for å få til et så høyt beskyttelsesnivå som mulig. Det kunne kanskje også vært nevnt at Norge ikke fikk gjennomslag i den grad vi ønsket. Norge har gjerne høyere ambisjoner enn det EU klarer å vedta. Det er viktig at vi har de mulighetene.

Som EØS-medlem blir vi ikke bundet på så mange områder som medlemsland i unionen. Vi har nasjonal beslutningsmyndighet over flere områder. Det vil likevel være viktig å gjøre mer effektiv bruk av de påvirkningsmulighetene vi har gjennom EØS og de samarbeidsordninger vi deltar i, for det har gjennom mange år vært påpekt at de påvirkningsmulighetene som faktisk finnes, ikke er brukt fullt ut.

Jeg er, som representanten Bjørnstad, opptatt av at vi som parlamentarikere også tar i bruk de muligheter vi har, og at nasjonens interesser også kan ivaretas av parlamentarikerne i samspillet med parlamentarikere i EU. Jeg er derfor utålmodig etter å komme i gang med de reformer som Stortinget har vært enig om når det gjelder Stortingets eget arbeid med disse spørsmål. Noe er iverksatt, noe venter vi fortsatt på å få iverksatt.

Det er selvsagt grunn til å fokusere på de utfordringer som endringer i EU skaper, og vi må hele tiden forholde oss til en organisasjon som endrer seg. Men det er også viktig å identifisere og bruke mer aktivt de kanaler vi har gjennom EØS og andre samarbeidsordninger og kontaktflater i vårt forhold til EU.

Det er sagt en del i denne debatten så langt om at de endringer som skjer i EU, gir grunn til å analysere vår tilknytningsform på nytt. Jeg hører ikke til dem som mener at det er det saklig grunnlag for. Jeg minner om at det ikke er veldig lenge siden den sittende regjering la fram sin europamelding, som i likhet med den foregående regjeringens europamelding slo fast at EØS-avtalen har tjent Norge godt. Det er faktisk seks av syv partier på Stortinget som har skrevet under på den evalueringen. Det representanten Høglund sa, gjør at jeg tror at også det syvende partiet langt på vei vil kunne skrive under på en slik evaluering. Det betyr ikke at vi ikke skal ha en åpen debatt og dialog om hvordan vi skal utvikle våre samarbeidsrelasjoner. Det ønsker Kristelig Folkeparti. Men vi er ikke med på å sette hele EØS-avtalen på spill gjennom en bred og

åpen evaluering, slik Høyre inviterer til. Vi vet hva Høyres egentlige mål er. Det ble også sagt rimelig klart av representanten Vallersnes i debatten.

Jeg er helt enig når utenriksministeren løfter fram forskning og utvikling som et felt som er svært omfattende og viktig i vårt samarbeid med EU. Det har så absolutt ikke fått den oppmerksomhet det fortjener, og det er et strategisk viktig felt for enhver framtidsrettet politikk. Ren energi og havbruk er opplagt viktige forskningsområder for oss. La meg også nevne, som Aftenposten skrev nylig, at Norge deltar i hvert tredje klimaforskningsprosjekt i EUs syvende rammeprogram. Norske forskningsmiljøer som har søkt om støtte, har en suksessrate på 12 pst. over EU-gjennomsnittet. Det er det grunn til å gi betydelig anerkjennelse til norske forskningsmiljøer for. Klimaforskning er et område hvor Norge kan stå fram som en sentral bidragsyter. Det å fremme Svalbard som en forskningsplattform er viktig i en slik sammenheng.

Utenriksministeren har etter mitt syn en litt ukritisk tilnærming når han i redegjørelsen snakker om EUs miljøarbeid. Jo, det er riktig, som utenriksministeren peker på, at EU har en ledende rolle i internasjonal miljø- og klimasammenheng, sammenliknet med internasjonale aktører som USA, Kina og Russland. Men det betyr ikke at alt EU gjør når det gjelder miljø, er så rosenrødt som man kanskje kunne få inntrykk av ved å høre redegjørelsen. Det er f.eks. ingen referanser til at tunge EU-land som Italia, Tyskland og Storbritannia nå bygger ut produksjonen av kullkraft. Europeiske land forventes å bygge ut ikke mindre enn 50 kullkraftverk de neste fem årene, som skal være i drift de neste 50 årene. I Italia skal energiandelen fra kullkraft mer enn dobles på fem år, fra 14 pst. til 33 pst. av landets totale energiforsyning. Er det ledende klimapolitikk til etterfølgelse for land som Kina og India vi her ser eksempler på? Jeg synes ikke det. Europeiske miljøvernere er iallfall dypt fortvilet over at kull nå gjør et comeback i EU. EUs miljøpolitikk under vann er heller ikke entydig positiv. Miljøorganisasjonen World Wildlife Fund var ute i går og sa at overfiske var en av de største truslene mot verdens matvaresikkerhet. Her har EU mye å svare for. EU har ikke bare fisket nærmest tomt i egne farvann, de inngår også fiskeriavtaler med fattige land og fortsetter sitt overfiske der. EU har særlig mange fiskeriavtaler med land i Vest-Afrika, som er et område som er hardest rammet av matvarekrisen.

Avslutningsvis vil jeg tilbake til spørsmålet om sosial dumping og de dommene som representanten Bjørnstad, representanten Lysbakken og jeg har vært inne på. Disse dommene har, som sagt, vakt stor oppsikt i EU, fordi de etter manges oppfatning griper inn mot tariffretten, i disfavør av arbeiderne og fagbevegelsen. Av en regjering som sier seg opptatt av faglige rettigheter og sosial dumping – og som på mange områder har vist at den er det – kunne man kanskje ha forventet at dette ble tatt med i redegjørelsen om viktige EU- og EØS-saker. Men jeg vil gi utenriksministeren en sjanse til å gi sin vurdering av disse dommene betydning i forhold til tariffretten og arbeidernes og fagbevegelsenes rettigheter slik dette er vel etablert i det norske systemet – og i store deler av EU-området.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Vidar Bjørnstad (A) [11:08:55]: Dagfinn Høybråten har lang erfaring med EØS-avtalen og har også en god del erfaring fra Europautvalget, hvor de fleste av innlemmelsene av nye EU-direktiver skjer.

I Kristelig Folkepartis program står det at et viktig samfunnshensyn som konkluderer med EØS-avtalen, er demokrati. Da vil jeg spørre representanten Høybråten: Med den erfaring han har fra Europautvalget, er det demokratiaspektet som særpreger EØS-avtalen? Mener representanten Høybråten at borgerne i land som er medlem av EU, opplever mindre av demokrati og ivaretar demokratihensyn dårligere enn man gjør i Norge?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:09:46]: Det er et stort spørsmål representanten Bjørnstad nå stiller – og det tror jeg han vet. Men la meg forsøke å svare med noen store linjer.

Det er sider ved EUs oppbygging og praksis som klart strider mot viktige demokratihensyn, som folkelig deltakelse, folkelig kontroll og folkevalgt kontroll. Når det er sagt, ser jeg klart noen positive trekk i Lisboa-avtalen i så måte, men jeg stiller meg spørrende til om en del av de reformer man innfører, i praksis vil bidra særlig til å åpne for større grad av folkelig deltakelse i EUs prosesser. Det gjenstår å se.

Når det gjelder EØS-avtalen, ligger mye av prinsippene for selvråderetten i det vi holder utenfor EØS-avtalen.

Når det gjelder våre muligheter til å påvirke beslutningene i EU, ligger nok ikke de i Stortingets Europautvalg, men i den type forutgående prosesser som regjeringen har ansvaret for, og som jeg mener at Stortinget og parlamentarikerne i større grad bør ta ansvaret for, f.eks. gjennom det nordiske samarbeidet.

Alf Ivar Samuelson (Sp) [11:11:17]: Jeg konstaterer at Senterpartiet og Kristelig Folkeparti på mange felt har felles holdninger til EU og EØS-avtalen. Jeg tillater meg likevel å stille et spørsmål.

La oss forsøke å se inn i glasskula. Ser representanten Dagfinn Høybråten noen skygger der som kan true den plattformen vi står på i dag, og som de aller fleste føler seg rimelig fornøyde med?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:12:00]: La meg bekreftede at Senterpartiet og Kristelig Folkeparti i dag antakelig står nærmere hverandre i EU-saken enn på lenge, nettopp fordi Senterpartiet er med i en regjering som bygger på EØS-avtalen. Det er jeg glad for.

Samtidig tror jeg at både Senterpartiet, Kristelig Folkeparti og alle andre som er opptatt av å ivareta Norges interesser i Europa – og i verden for øvrig – hele tiden må være på jakt etter hvordan vi kan forbedre våre muligheter til innflytelse og våre muligheter til å føre en selvstendig politikk, men samtidig være med og påvirke EU. I den grad vi stivner i vår tilnærming til disse spørsmålene – ikke er åpne for utvidelser og forbedringer – tror jeg våre relasjoner til EU fort vil forvitte. Og det kan være en trus-

sel med hensyn til det representanten Samuelsen og jeg er helt enige om, at vi skal beholde den frihet som ligger i å stå utenfor unionen.

Svein Roald Hansen (A) [11:13:14]: Når Dagfinn Høybråten gir EUs miljøpolitikk minus fordi Italia satser på kullkraftverk, kommer han vel i skade for å blande sammen det som er det enkelte lands ansvar, og det man har vært enige om i fellesskap, at hvert land får bestemme sin energibærer selv. Men det er nå så.

Høybråten minnet om de initiativ han tidligere har tatt, til å bruke EU for å skape et røykfritt innemiljø i hele Europa – ikke bare i Norge – og til at alkoholavgiftene ikke blir altfor lave, med de skadevirkninger det kan ha. Det betyr at han ser på EU som et svært egnet redskap for å utøve god politikk.

Og da er spørsmålet: Når det gjelder de dommene Høybråten nevnte – og som bekymrer – hva vi gjør med dem, hva er Høybråtens svar? Vil ikke svaret være å ta initiativ politisk til å endre rettsgrunnlaget, slik at man i neste sak dømmer annerledes?

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:14:16]: La meg først si at jeg nevnte både Tyskland og Storbritannia i tillegg til Italia – en stor og tung del av EU som utgjør det samlede bildet av den miljøpolitikken som føres i dette området. Det mener jeg er relevant når man snakker om miljø i europeisk sammenheng.

Når det gjelder spørsmålet om hvordan man kan spre god politikk, konstaterer jeg at Norges røykelov har spredd seg som en farsott i hele Europa. Vi har egentlig ikke løftet så mye som en finger – annet enn å sette et godt eksempel. Og det tror jeg Norge kan gjøre på flere områder. Det er faktisk slik at sør i Europa ser man nå til Norge og Norden når det gjelder alkoholpolitikken – ikke for å kopiere den, men for å gjøre mer av det vi gjør, fordi vi gjør mest av det som faktisk virker, for å få bukt med et økende rusproblem.

Jeg mener avgjort at der utviklingen i EU tilsier en kursendring, bør Norge arbeide for det gjennom de muligheter vi har.

Presidenten: Da er replikkordskiftet omme.

Lars Peder Brekk (Sp) [11:15:55]: Jeg vil også starte med å takke utenriksministeren for hans redegjørelse tirsdag. Det er viktig at Stortinget har disse halvårlige redegjørelsene, både for å få varsel om noen av de utfordringer som EU og EØS stiller oss overfor, og for å holde EU-, Europa- og EØS-debatten levende i det norske politiske miljøet.

Jeg har merket meg den siste meningsmålingen, publisert i Bergens Tidende denne uken. Det er en dyp skepsis i det norske folk til et EU-medlemskap. Bare 35 pst. av det norske folk ville stemt ja til EU-medlemskap i dag, 53 pst. ville stemt nei. Samtidig sier flertallet i denne målingen at de støtter EØS-avtalen. Med tanke på hvordan EU og EØS influerer på folks, ikke minst kvinners, hverdag, kommunenes og statens politiske handlingsrom, vil Senterpartiet

ønske en debatt om EØS-avtalen velkommen. Vi synes det er på tide å få gjennomført en vurdering av hva EØS-avtalen har betydd for norsk politikk. Videre blir det viktig å få en analyse av hva Lisboa-traktaten – om den blir vedtatt – kommer til å bety for Norge. Jeg vil si meg enig i at det er behov for en offisiell norsk oversettelse av traktaten, noe som både Nei til EU og Europabevegelsen, så vidt jeg kjenner til, ønsker.

Videre er det, ikke minst for meg og Senterpartiet, ytterst relevant å få en diskusjon om rollen til og ressursbruken i ESA. ESA har vært en pådriver for å utvide EØS-avtalen langt utover det som var den norske forståelsen i 1992. Antall klagesaker har vært forholdsvis stabilt, rundt 50, mens andelen saker som ESA har åpnet på eget initiativ, har økt dramatisk, fra 90 i 1996 til 138 i 2006. Et slikt eksempel er Treprogrammet under Innovasjon Norge, som hadde som mål å øke verdiskapingen i ulike deler av verdikjeden fra skog til marked. I tillegg betaler vi for denne virksomheten til ESA selv. Budsjettet til ESA eser ut. Norge betaler omtrent 89 pst. av budsjettet.

Min tolking av folkets EU-skepsis er ikke at vi ikke vil samarbeide eller vite av våre naboer. Det er heller ikke at vi ikke vil bidra til utvikling og utjevning i Europa eller i verden for øvrig. Tvert imot, det er stor støtte i det norske folk for å styrke fattige lands egen evne til å bekjempe fattigdom, og til å sikre bedre utjevning i Europa og i verden for øvrig. Slik er det selvsagt også i Senterpartiet.

Jeg tror EU-skepsisen handler om at direktiver og beslutninger influerer direkte på folks hverdag – som mat-sminkedirektivet, at vi ikke skal få kvotere kvinner inn i høyere akademiske stillinger eller gi spesiell støtte til kvinnelige gründere, eller at kommuner som ønsker å støtte idrettslag ved å gi dem en billig tomt til stadion for den lokale fotballklubb, ikke skal bli overstyrt med begrunnelse i konkurranse- og markedsretorikk. Det norske folk er opptatt av selvråderett. Disse enkle eksemplene utfordrer folks forståelse av selvråderett og demokrati, og det er en sunn reaksjon.

Likevel, i denne situasjonen er Senterpartiet glad for – og jeg vil driste meg til å si stolt over – at denne regjeringen har hatt mot til å føre en aktiv EU-politikk. Vi har siden siste europadebatt sikret hjemfallsretten for det norske folk og for norske kommuner. Vi har sikret at vi kan innføre forbud mot noen av de verste miljøgiftene – bromerte flammehemmere. Vi har til og med gått foran, slik at Danmark og EU-parlamentet fikk gjennomslag for det samme regelverket i EF-domstolen. Jeg skal ikke snakke mye om saker som differensiert arbeidsgiveravgift og at Norge vant saken i WTO mot EUs straffetoll for norsk oppdrettslaks.

Norges finansieringsordninger i forhold til EU går ut i 2009. Regjeringen er av den oppfatning at det var det som var avtalen med EU. Det er etter Senterpartiets mening uklart hvorvidt Norge har en rettslig forpliktelse til videre finansiering. Vi har gitt store beløp til de fattigste landene i EU, og, som utenriksministeren påpeker, til mange spennende og gode prosjekter. Men vi har også fått signaler om at mange av disse midlene har blitt styrt på en svært byråkratisk måte fra kommisjonens side. Derfor er

vi fornøyd med den profilen Norge hadde da vi forhandlet om støtte til Romania og Bulgaria. Da ble hovedparten av støtten lagt til bilateralt samarbeid som skulle styrke nærings samarbeid, miljøprosjekter og andre formål som kunne styres av mottakernes behov, og ikke minst et aktivt samarbeid mellom Norge og de nye medlemsstatene.

Samtidig fikk Norge en såpass god avtale med markedsadgang for norsk sjømat at næringen etterpå takket for godt arbeid. Dersom Norge fortsatt skal bidra med støtte til de fattigste landene i EU, er det en slik profil vi må legge oss på videre. Men dette er spørsmål om forhandlinger. Det er også et spørsmål om hvem og hva som best trenger en slik finansiell støtte i dagens situasjon, der bl.a. matvarepriser og energipriser rammer hardere enn noen gang i utviklingslandene.

Lisboa-traktaten, EUs nye grunnlov, legger til rette for et mer overstatlig EU, der EU-organene gis kompetanse på nye områder og medlemslandene mister dagens veto rett i en rekke saker. EU tar altså et stort sprang i retning av det som kan kalles en sentralstat. Den viktigste virkningen for Norge er at forskjellen mellom et Norge utenfor EU og et EU-medlemskap blir enda større. Utenriksministeren har slik sett rett i at når det gjelder stemmerett, kan Norge aldri komme høyere enn nr. 28 i rekken. Likevel vil jeg hevde at med alle de fortrinn Norge har i dag, er det ikke stemmeretten, men muligheten til forhandlinger som ikke-medlemsland som gjør at Norge kan stå i en særstilling.

Norges rike energiressurser er sentrale for et EU som har energisikkerhet som en av sine mest sentrale anliggender. Norge er den eneste leverandøren som EU anser som stabil ifølge bl.a. IIEA, Institute of International and European Affairs, i Dublin. Norge har rike fiske- og havressurser. På tross av den urettmessige antidumpingtollen mot norsk oppdrettsfisk eksporterer vi rekordstore mengder til EU hvert eneste år, og det er sentrale aktører i EU som ønsker at kommisjonen skal oppheve straffetollen.

Norge har grense til Barentshavet. Nordområdene er et såpass tungt og strategisk satsingsområde at jeg vil spå at dette kan bli en like viktig samarbeidsregion som EU i tiden som kommer. For å bruke utenriksministerens terminologi: Norge vil over tid ha to nære globaliseringsprosjekt. Vi kan merke oss at EU ser det strategiske ved denne nærheten, og vi skal selvsagt nyttiggjøre oss av det i forhandlinger og i samarbeid med våre naboland, inklusiv EU.

Tilbake til Lisboa-traktaten. Bortfall av søylestrukturen gjør at EU kan se politikk mer i sammenheng, men det gjør også at noen av de klare skillelinjer mellom hva som er EØS-relevant og ikke, fort kan forsvinne i EU-kommisjonens bevissthet. Dette krever en enda mer aktiv EU-politikk fra Regjeringens side for å bevare det politiske handlingsrommet vi tross alt framforhandlet under EØS-forhandlingene. Det tilsier også at vi i større grad sorterer ut de deler av EUs regelverk som vi mener ikke er EØS- eller Schengen-relevant. Det vil være et argument for skreddersøm framfor avskrift, tilpasning til norsk økonomi, miljø og samfunnsmessige forhold. Ut fra tidligere erfaringer taler dette for en framtidig sentrum-venstre-regjering.

Videre svekker de nye stemmereglene små lands innflytelse og mulighet for gjennom veto å utsette vedtak. Slik jeg forstår det, vil Tyskland doble sin stemmeandel i EU-rådet, Frankrikes andel øker med mer enn 50 pst., mens Danmark og Sverige får redusert sin stemmevekt. Men like viktig for Norge er at de nye stemmereglene kan øke hastigheten av beslutninger i EU-systemet. Dette mener jeg og Senterpartiet bør tilsi at med EØS-avtalen bør Norge framforhandle en annen implementeringshastighet enn den som gjelder i dag.

Norge har et godt samarbeid med EU – kulturelt, forskningsmessig og politisk – i bl.a. FN. Norge bidrar med om lag 10 pst. av våre bevilgninger til EØS til EUs forsknings- og teknologiprogram, og har deltatt med norske forskere i nesten 10 pst. av programmene. 3 500 norske forskere er i forhold til folketall en stor andel. Men jeg vil også understreke at den teknologiske kunnskap som finnes i Norge, langt på vei er et resultat av den aktive næringspolitikken vi har hatt historisk, ikke minst på energisektoren. Derfor ser vi allerede i dag et gryende samarbeid om havvindmøller i Irland, der norsk og dansk teknologi vil inngå, og EU er interessert i norsk CO₂-deponering. Jeg ser at EU nå legger fram forslag om retningslinjer for statsstøtte for miljøfremmende tiltak, og dette har vært et springende punkt i spørsmålet om et CO₂-deponi på Kårstø. Som utenriksministeren sier, ikke bare EU, men også ESA vil være avgjørende for om Norge kan føre en aktiv miljøteknologifremmende næringspolitikk.

Dette bare understreker mine innledende kommentarer. Jeg er glad for at vi i dag kan ha en aktiv debatt om EU og ESA og om innholdet i en aktiv europapolitikk.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:25:31]: Her var det mye å gripe fatt i. Det kunne være interessant å høre om den parlamentariske lederen i Senterpartiet stiller seg bak utenriksministerens redegjørelse.

Men jeg skal gå på ESA-spørsmålet. Vi må se på ressursbruken i ESA, sier representanten Brekk. For meg høres det ut til at hvis vi f.eks. ikke liker fartsgrensene i Norge, så knebler vi ressursene til Utrykningspolitiet. Handler ikke dette om troverdigheten til hele EØS-avtalen, og om at vi skal ha en forutsigbarhet, en sikkerhet for at alle etterlever det felles regelverket, selv om *det* fra tid til annen kanskje ikke er det optimale, sett fra norsk side – noen vinner vi, noen taper vi, noen er vi fornøyd med, osv.? Kontrollinstansen – er det det rette stedet å starte å kneble hvis vi ikke liker det som står i EØS-avtalen?

Lars Peder Brekk (Sp) [11:26:25]: Representanten Høglund setter spørsmålsteget ved om vi stiller oss bak utenriksministerens redegjørelse. Selvsagt gjør vi det. Men det som vi er opptatt av, er at vi i forbindelse med utenriksministerens redegjørelse skal ha en aktiv debatt rundt de utfordringene som ligger i EU, som ligger i EØS-avtalen, og som ligger i det ESA står for. Vi mener selvsagt at vi også må kunne sette spørsmålsteget ved noen av de utviklingstrekk vi ser. Vi har også sett at representanten

Høglund og andre representanter har sagt at EU utvikler seg, vi har sett at ESA utvikler seg, og vi har sett at det fordrer nye tanker fra vår side.

Når ESA utfordrer den norske folkeviljen, må det tas opp til diskusjon, og det var det som var utgangspunktet for mitt innlegg.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til replikk.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:27:42]: Takk til utenriksministeren for en fyldig redegjørelse.

Jeg merket meg spesielt to poeng, som jeg har lyst til å begynne med. Det ene er utsiktene til mindre gjennomslagskraft for norske synspunkter i Brussel. Dette bygger på en nøktern vurdering av faktiske forhold, som vi på norsk side kan gjøre lite for å motvirke. Jeg tenker bl.a. på Regjeringens europamelding, som tar til orde for «mer offensivt ivareta norske interesser overfor EU». Gode intensjoner på dette området rekker imidlertid ikke langt stilt overfor betydelige systemiske endringer i EU som ikke nødvendigvis virker i vår favør.

Med 27 medlemsland er det åpenbart at et utenforland som Norge har begrenset spillerom, bortsett fra på enkelte områder, som olje og fisk. Videre er bortfall av EUs søylestruktur tenkt å fremme mer helhetlige løsninger. Dette gjør at politiske beslutninger knyttet til det indre marked eller Schengen-samarbeidet, som Norge er integrert i, vil kunne omfatte stadig flere forhold utenfor disse områdene. Resultatet blir sannsynligvis mindre gjennomslag for norske synspunkter.

Det andre poenget jeg merket meg, var at Europaparlamentet vil få større innflytelse som resultat av Lisboa-traktaten. Dette vil kunne bidra til å redusere EUs demokratiske underskudd, noe som er svært positivt sett fra en liberalers ståsted. Men for Norges del er dette ikke nødvendigvis en fordel, da Europaparlamentet er blant de EU-institusjoner som vi har minst inngrep med.

Dette understreker betydningen av at vi parlamentarikere bygger ut kontaktflater med våre europeiske kollegaer i EU-parlamentet.

Utenriksministeren nevnte at finansieringsordningen for Norges bidrag til å utjevne økonomiske og sosiale forskjeller i Europa utløper 30. april 2009. Norge har ifølge utenriksministeren ikke noen rettslig forpliktelse til å videreføre disse bidragene. Fra EUs side, derimot, mener man å kunne avlede en forpliktelse ut fra EØS-avtalens artikkel 115 om bidrag til sosial og økonomisk utjevning. Erfaringer tilsier at forhandlinger med EU om EFTAs bidrag til utjevning, som i hovedsak dekkes av Norge, kan være svært tøffe. Ingenting tyder på at dette vil endre seg når nye forhandlinger snart skal innledes. Det ligger an til at EU krever en solid økning i EFTA-landenes bidrag. Ja, pressen har til og med antydning av en økning på hele 50 pst.

Dette avspeiler at behovet for sosial og økonomisk utjevning fortsatt er stort i EU, og at EU mener at lille Norge bør plukke opp sin del av regningen. Og sant å si har vi vel lite å stille opp med i forhandlingene. EU kan, uten å løpe noen stor risiko, true med å ta EØS-avtalen opp til ny vurdering hvis partene ikke når fram til enig-

het. Fra norsk side gjør vi derfor lurt i å forberede oss på å betale mer.

Jeg mener vi bør gå inn i forhandlingene med det for øye at det norske bidraget ikke skal gå vesentlig utover det andre rike EU-land bidrar med per capita. Samtidig bør vi se på dette som et solidarisk bidrag til EUs prosjekt med sikte på å bryte ned gamle historiske skillelinjer i Europa, både politiske, sosiale og økonomiske. Selv uten EØS burde vi bidra til dette for å fremme velstand og stabilitet i vår egen verdensdel.

Videre bør vi følge opp arbeidet med å gjøre bidragene så norske som mulig, dvs. at de bør administreres fra Norge, involvere norske samarbeidspartnere og bidra til å fremme samarbeid mellom Norge og EU-land som mottar bidragene. Videre bør vi kunne fastsette hovedsatsingsområdene, herunder bl.a. satsing på klima og miljø.

Jeg har dessuten lyst til å vise til det utenriksministeren sa i sin redegjørelse om at

«ordningene skaper økt kunnskap om Norge og interesse for Norge – ja, de kan bidra til et positivt omdømme».

Dette synes jeg er svært positivt. Det gjør det enda mer meningsfullt å bidra til EUs utjevning av økonomiske og sosiale forskjeller i Europa. Jeg har også lyst til å tilføye at ifølge min vurdering er ikke de norske bidragene urimelig store sammenholdt med hva vi får ut av EØS-avtalen.

Til tross for en rekke henstillinger, også skriftlig, har utenriksministeren ennå ikke redegjort for Regjeringens syn på tjenstedirektivet her i Stortinget. Dette er nok en sak som den rød-grønne regjeringen har problemer med. Den har kjøpt seg noe tid ved å gjennomføre høring og foreta konsekvensutredning, som sikkert er bra for dem som ønsker et norsk veto mot direktivet, og for dem som ikke ønsker å utfordre EU i denne saken. Når utredningene foreligger innen sommeren, ligger det nok an til en del harde dragkamper.

Jeg mener at de som kjemper mot sosial dumping, langt på vei har valgt feil arena når de har blinket ut tjenstedirektivet som hovedmotstander. Arbeidet mot sosial dumping av lønns- og arbeidsvilkår reguleres først og fremst av arbeidsrett og gjennom kollektive avtaler samt gjennom revisjon av den norske allmenngjøringsloven. Dette er forhold som ikke dekkes av tjenstedirektivet. Videre kan nevnes at Regjeringen har laget en egen handlingsplan mot sosial dumping.

En hovedinnvending mot tjenstedirektivet er at det gjør det enklere å konkurrere om tjenesteytelser over landegrensene. Dette er imidlertid et av de bærende hovedprinsippene bak EØS-avtalen. Det hører med å nevne at tjensteyting er av stor og voksende betydning for norsk økonomi, og at et europisk marked for tjenester åpner store muligheter for oss.

Når det gjelder datalagringsdirektivet, er jeg glad for at utenriksministeren har merket seg at det er blitt reist store, prinsipielle spørsmål knyttet til personvern. Venstre innser at det er vanskeligere å fremme personvern i praksis enn i teorien. Vi innser at personvern av og til må vike i kampen mot terror og organisert kriminalitet. Vi mener

likevel at datalagringsdirektivet går altfor langt i å gripe inn i vanlige borgeres rett til privat kommunikasjon.

Terrorister ønsker å spre frykt og å undergrave vårt åpne og liberale samfunn. Hvis vi stadig vekker innskrenker personvernet i terrorbekjempelsens navn, lar vi terroristene vinne denne kampen. Jeg er en av dem som mener at min private korrespondanse skal forbli privat så lenge jeg ikke er mistenkt for noe kriminelt.

Vi har sett hvordan den rød-grønne regjeringen her i Stortinget har forsøkt å skape et bilde av at det var EU som utgjorde problemet i forhold til det planlagte CO₂-renseanlegget på Mongstad, og ikke Regjeringen selv. Den hadde kommet med sine løfter om rensing før den hadde skaffet seg tilstrekkelig oversikt over EUs regler for statsstøtte til slike renseanlegg. Dette mener jeg er nok en lite konstruktiv måte å forholde seg til EU på, f.eks. når det gjelder å bidra til det internasjonale arbeidet for å motvirke klimaendringer.

Til slutt vil jeg peke på EUs system for handel med klimakvoter. Dette er et område hvor EU har spilt en viktig rolle og ligget foran oss. EUs kvotehandelssystem, som vi nå er en del av, er det mest omfattende av sitt slag i verden. Jeg anser det som svært positivt at ordningen med gratis klimakvoter etter hvert vil forsvinne, og at nye klimagasser skal inkluderes. Videre har vi på norsk side god grunn til å være fornøyd med at kommisjonen foreslår å inkludere fangst, transport og lagring i kvotesystemet. EU har dessuten vært nyttig for den rød-grønne regjeringen med henblikk på å sette tak på CO₂-kvoter som kan tas ut gjennom kjøp i utviklingsland i forbindelse med Norges tilpasning til EUs kvotesystem.

Sett i lys av dette ser jeg på EU som en viktig partner for oss i arbeidet for å fremme et bedre globalt miljø. EU har vist seg å ligge foran Norge på enkelte områder, mens vi ligger foran EU på andre områder.

Sigvald Oppebøen Hansen hadde her teke over presidentplassen.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Lars Peder Brekk (Sp) [11:36:53]: Over tid har det vært litt vanskelig å finne en klar tråd eller en klar retning i Venstres forhold til EU. Det preges antakelig av at partiet er svært delt når det gjelder dette forholdet. Vi vet at det var et knapt flertall som med sju stemmers overvekt på Venstres landsmøte i 2005 stemte nei til EU-medlemskap. Ifølge Venstres prinsippprogramkomite ønsker man å gå for et norsk EU-medlemskap, og Venstre-lederen, Sponheim, har vist en – kall det – glidende holdning over mot ja-sida. Tidligere har sentrumpartiene vært tre klare nei-partier sammen.

Hvordan vurderer representanten Larsen Venstres framtidige standpunkt til et EU-medlemskap?

Anne Margrethe Larsen (V) [11:37:39]: Takk for spørsmålet.

EU-spørsmålet skal være og er gjenstand for en levende diskusjon også i Venstre. Som representanten Brekk sa, var

det et knapt flertall på landsmøtet som sa nei når det gjaldt stortingsvalgprogrammet i 2005. Jeg mener at det fortsatt er en levende diskusjon i vårt parti omkring dette. Det er veldig mange som ønsker medlemskap, og det er mange som mener at tiden ikke er inne for det. Denne diskusjonen omhandler positive ting som fredsprosjekt, vi snakker om Tyrkia, og vi snakker om olje og klima. Men vi snakker også om mindre demokrati, og på områder som jordbruk og fiske er vi ikke kommet så langt. Denne diskusjonen skal vi fortsette med, og spørsmålet vil bli klargjort når vi utarbeider vårt stortingsvalgprogram for 2009.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:38:54]: Jeg takker for gode innlegg til redegjørelsen og oppfatter at den har tjent sin hensikt når det gjelder å utløse en debatt i salen.

La meg først si at når jeg har omtalt at noe er mer «krevende», betyr ikke det at det automatisk blir mindre gjennomslag, men det er et forsøk på å beskrive at det terrenget vi skal gå gjennom, endrer seg. Det kan hende at vi da må endre arbeidsform, intensitet og ressurser, ikke bare fra Regjeringens side, men også fra Stortinget og fra andre deler av det norske samfunnet. Jeg tror disse redegjørelsene må være en blanding av nøktern beskrivelse av det EU vi ser, i tillegg til enkelte saker.

Nå kommenterte representanten Vallersnes at han hadde lest mitt innlegg så øyet ble «stort og vått». Det er jo som regel en kompliment. I tillegg mente han det var fordi redegjørelsen var lang. Det kan da være med på å forklare at jeg ikke kunne nevne alle direktiver som ligger i pipe-line, som det heter. Helsedirektivet er et slikt viktig direktiv som vi nå har til observasjon, og jeg skal finne anledning til å komme tilbake til Stortinget med det på en egnet måte. Tjenestedirektivet har jeg ikke noe nytt å si om i forhold til det jeg har sagt tidligere. Og så merker jeg meg at det blir et økt fokus på datalagringsdirektivet, og det er positivt. Jeg vil advare mot at vi debatterer det direktivet ut fra forenklete bilder, om det er fra den ene eller den andre siden. Det er altså ikke et direktiv, så vidt jeg forstår, som er innført for å innskrenke folks personfrihet. Det ligger også en argumentasjon her som, som EU-kommisjonens ambassadør skriver i norske aviser i dag, har utgangspunkt i et veldig alvorlig fenomen, nemlig kriminalitet, nye former for kriminalitet, så vi må diskutere dette på den mest seriøse måte.

Jeg er også tvilende til spørsmålet om å sette i gang en stor utredning av våre tilknytningsformer. Jeg vil slutte meg til representanten Høybråtens vurdering her. Jeg synes det er en tendens til at vi får en slags allianse mellom dem som ønsker en utredning som skal munne ut i det opplagte ja til medlemskap, og dem som ønsker en utredning som skal munne ut i at EØS-avtalen egentlig heller ikke er noe godt alternativ for Norge. Jeg mener at vi har en grundig løpende utredning av EØS-avtalen. Det skjedde i den forrige regjeringens periode. Vi gjør det fortløpende, og jeg mener at vi nå skal samle våre ressurser og gjøre det beste ut av den tilknytningsformen vi har. Som

sagt: Vi går inn i et mer krevende terreng, og det kommer til å kreve mye av oss å fokusere på hva som skal til for å utnytte de mulighetene. Hvis vi nå skal fortape oss i noe som kan bli en slags skinndebatt om alternativer som ikke bringer oss noe særlig framover fra der vi er, er jeg i utgangspunktet skeptisk til det.

Så verdsetter jeg dem som sier at vi har fått godt gjenomslog på en del punkter. Vi har arbeidet for det, enten det handler om differensiert arbeidsgiveravgift eller andre saksområder. Men jeg tror vi må være nøkterne og si at dette ikke automatisk kan måles opp mot hva vi ville få til om vi var medlem av EU. Når vi nevner en liste over saker hvor vi mener vi har påvirket, og så spør vårt naboland Sverige om hva de mener de har påvirket, ville vi også fått se en liste over hvilke muligheter de hadde hatt. Den nye finske utenriksminister, som var europaparlamentariker, sier det slik at med den nye traktaten har altså en europaparlamentariker større innflytelse over lovgivningen enn en nasjonal minister. Ja, det reiser spørsmål. Det er en subjektiv vurdering, men det reiser altså spørsmål om påvirkningskanaler og vår adgang inn til dem.

Så vil jeg si til representanten Brekk, som sier at ESA har rett til å utfordre «den norske folkeviljen», at jeg tror det er riktig. Og det er meningen med et overvåkningsorgan at en faktisk skal utfordre landene ut fra hvordan en overholder et regelverk som de folkevalgte representantene har vært med på å vedta. Og hvis det er slik at folkeviljen i hvert land fra måned til måned avgjør hvilke regler landene skal følge, mister vi forutsigbarheten som denne avtalen er ment å gi. La oss ikke glemme at ESA, som skal se oss i kortene og derfor kan være et ubehagelig organ, er et villet organ og et meget viktig organ for å få den forutsigbarheten som EØS-avtalen er ment å gi.

Så var representanten Høybråten opptatt av å bruke den nordiske kanalen. Det har han selv bidratt til gjennom sitt presidentskap i Nordisk Råd. Det er viktig at vi alle, i et partnerskap mellom storting og regjering, arbeider for å holde de kanalene levende. For en uke siden møttes de nordiske utenriksministrene i Stockholm og var enige om nettopp dette å fordype samarbeidet både i Europa og i andre organer der vi sitter sammen – Østersjørådet, Barentssamarbeidet og FN. Men jeg tror vi også her skal være nøkterne. Når Sverige, Finland og Danmark ser seg om etter allierte når det gjelder lovgivningsprosessen i EU, vil de før de ser til Norge og Island, se til andre EU-land, som er med i lovgivningsprosessen i EU. Men vi skal selvfølgelig bruke de nordiske landene som viktige kanaler for oss for å fremme våre syn, i tillegg at vi jobber opp mot en rekke andre EU-land.

Så var det spørsmål om den sene implementeringshastigheten og denne 22. plassen. Det er klart at en 22. plass av 30 er jo et stykke nede på lista i forhold til hva Norge normalt har ambisjoner om. Men jeg vil si at hovedgrunnen til at det er tilfellet, er ikke at vi sakker akterut, men at andre er i ferd med å gjøre den jobben de skal gjøre, nemlig å implementere. EU har et slags mål om at det bare skal være en restanseliste på 1,5 pst. Vi ligger godt under den lista. Det er flere land som har kommet seg under den, og det er positivt.

Representanten Brekk var opptatt av at det var litt for høy implementeringshastighet, hvis jeg forstod ham riktig. Jeg mener at vi er tjent med høy implementeringshastighet. Det har alltid vært en norsk tradisjon og en nordisk tradisjon å være rask til å implementere de direktivene og de internasjonale avtalene vi er med på å vedta.

Når det gjelder EØS-finansieringsordningene, vil jeg bare igjen få si til representanten Brekk: EU-kommisjonen har et stort byråkrati, og det kan man diskutere i mange sammenhenger. Men man må frita dem for ansvar her, for her har de faktisk ingen funksjon. Her er det EFTA-landene, EØS-finansieringsmekanismene, som vedtar når det skal gis støtte. Norge vedtar for den norske delen, og det som måtte være av byråkrati her, er det vi som må ta ansvaret for. Jeg er faktisk glad for at det er et visst byråkrati på dette området, fordi det er mange forskjellige prosjektsøknader av veldig ymse kvalitet. De må vi gjennomgå veldig grundig, slik at vi kan se norske skattebetalere i øynene og si at pengene har vært vel anvendt. De forhandlingene skal vi gå grundig inn i. Vi kommer ikke til å være en lett forhandlingspartner der når det gjelder verken beløp eller innretning. Vi skal gjøre det i henhold til norske interesser, så godt vi kan.

Det er ikke mye tid, men representanten Høybråten var opptatt av dommene som gjelder arbeidstakeres rettigheter, og det er et viktig felt.

I januar omtalte vi grundig to av disse dommene i Europautvalget. Nå er det kommet en ny dom som er viktig. Fra norsk side har det jo vært viktig å intervensere i de sakene og gi vårt syn til støtte for de partene som har framhevet arbeidstakernes rettigheter, kamp mot sosial dumping. Etter Viking Line-dommen uttalte LO at de anså det som positivt at EF-domstolen anerkjente bruken av kollektive kampmidler – et veldig viktig felt for oss å slå ring rundt – som en grunnleggende rettighet. Laval-dommen antas heller ikke å ha betydning for den norske allmenngjøringsordningen, som er viktig.

Den tredje dommen, den såkalte Dirk Rüffert-dommen, er relativt fersk, og den må vi jobbe videre med å analysere. Etter hva vi nå leser, vil jeg si at viktige prinsipper her handler om utstasjoneringdirektivet – altså der medlemslandene er forpliktet til å sikre at utstasjonerte arbeidstakere lønnes i henhold til vertslandets minimumslønn. Det er et veldig viktig prinsipp. Det som er spørsmålet i denne siste dommen, er hvorvidt det prinsippet ble respektert eller krenket av arbeidstakeren, og den omgjøringen som skjedde i denne kompliserte, tyske saken. Vi skal vurdere dette grundigere og komme tilbake til Stortinget med vår analyse når den foreligger.

Så til sist: EØS-finansieringsordningene. Når det gjelder mye av dette andre vi opererer i forhold til, snakker vi om at vi skal fremme norske interesser. Og det skal vi sannelig gjøre! Det er vårt mål. Men jeg tror også vi er tjent med å anerkjenne at veldig mange av de interessene EU har når det gjelder innretning av sitt samarbeid, også er norske interesser. De faller sammen, og derfor er det altså fremme av norske interesser at vi engasjerer oss tett med hensyn til det samarbeidet som pågår her.

Når jeg kaller dette «vårt nærmeste globaliseringspro-

sjekt», er det fordi det er på denne arenaen vi har mest inngrep. Det var et poeng i min redegjørelse. Noen ganger tar vi ikke fullt og helt inn over oss i hvilken grad EUs forskjellige vedtak, EUs ulike utredningsprosesser, har direkte betydning for det vi vedtar av lover og regler i vårt eget land, og det som også går på den politiske samordningen. Derfor er det ingen grunn til å ta fokuset bort fra det i månedene og årene som kommer.

Presidenten: Det blir replikkordskifte.

Morten Høglund (FrP) [11:48:40]: Jeg er i utgangspunktet enig med utenriksministeren når han sier at «utredning av våre ulike tilknytningsformer» ikke er det vi først og fremst har behov for nå.

I redegjørelsen tar utenriksministeren opp problemet med at søylestrukturen faller bort med den nye Lisboa-traktaten – og hele EØS-avtalens forhold knyttet til det. Jeg tok også noe av dette opp i mitt innlegg.

Ser utenriksministeren at det kan være behov for å løfte litt på lokket når det gjelder å diskutere EØS-avtalen – slik den ble skrevet for en del år siden, slik den eksisterer i dag? Kan veien å gå være å se på justeringer og endringer, og kanskje gå så langt som å se på reforhandling? Kan utenriksministeren si litt om det?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:49:35]: Utgangspunktet er jo at dette er en avtale som tjener begge parter. Derfor må vi legge til grunn at vi kan ha en dialog med EU om at avtalen skal fungere etter hensikten for begge parter.

EU er et dynamisk samarbeid som endrer seg, og hvor man har hatt flere traktatendringer. EØS-avtalen er slik sett mer statisk. Jeg utelukker ikke at det kommer til å være behov for å ha samtaler med EU om hvordan samarbeidet fungerer. EU og Norge er jo forpliktet av denne avtalen fra 1994 også i dag, men som sagt legger jeg til grunn at dette ikke er en avtale som er på den andres bekostning. Det er en fellesintereseavtale.

I alle mine kontakter med EU har jeg merket at det er interesse for å honorere denne avtalen og leve opp til den. Om denne søyletematikken kommer til å skape et problem når det gjelder å definere om en rettsakt er EØS-relevant, kan det åpne for en diskusjon om vi må ha bedre metoder. Det er ikke noe prinsipielt spørsmål mot hele tiden å forbedre et avtalegrunnlag, men det grunnleggende spørsmålet er hvorvidt utredning av denne avtalen er tjenlig for Norge. Det stiller jeg spørsmål ved.

Finn Martin Vallersnes (H) [11:50:48]: Det pågår en EU-debatt på Island. For første gang på lenge viste en nylig meningsmåling en klar overvekt for medlemskap. Nå kan det vel virke noe hypotetisk å fundere på hvilken innflytelse og hvilke konsekvenser det vil ha for Norge dersom det kommer en eventuell medlemskapssøknad fra Island. Imidlertid kan slike utfordringer komme brått på. Vi husker hvordan Sveriges søknad kom overraskende på Finland – de ble vel tatt litt på sengen.

Spørsmålet er om Regjeringen har beredskap for en

situasjon der en liknende søknad fra Island kommer like overraskende på oss?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:51:30]: Det var slik at Danmarks EU-medlemskap ikke hadde noen avgjørende betydning for hva Norge stemte i 1972. Det at Sverige og Finland gikk inn i 1995, tippet heller ikke resultatet i Norge, så jeg tror vi skal forholde oss ganske nøkternt til det.

Selvfølgelig følger vi situasjonen på Island meget nøye – av to grunner. Den ene er at det er et naboland som står oss nær, og som har mange felles anliggender med Norge på viktige områder, særlig på havressursområdet. Den andre er at Island er en partner i EØS – en helt nødvendig partner. For å si det på denne måten: Et eventuelt islandsk medlemskap – jeg personlig følger nøye med på om det skulle utvikle seg dit hen, men jeg mener ikke å se at det skulle være en umiddelbar forestående hendelse – tror jeg vil ha en større konsekvens for Norge, ikke i forhold til medlemskapsspørsmålet, men i forhold til hva det vil bety for EØS-avtalen. Men begge deler er det nødvendig å følge med på.

Dagfinn Høybråten (KrF) [11:52:33]: La meg først slå fast at jeg er meget fornøyd med måten utenriksministeren svarer på når det gjelder EØS-avtalen, både dens stilling og utvikling, og også det han sa om å strukturere det nordiske samarbeidet inn mot Europa. Det vil jeg for min del, og vi for vår del, forsøke å følge opp på beste måte.

Jeg har et spørsmål knyttet til Lisboa-traktaten, som var sentral i utenriksministerens redegjørelse, nemlig om han kunne reflektere litt rundt små lands innflytelse. Det er jo slik at stemmevekten for de minste landene synker til dels betydelig gjennom de endringer som skjer ved Lisboa-traktaten. Hvordan vurderer utenriksministeren samlet sett små lands innflytelse i EU etter traktatens gjennomføring?

La meg også, siden andre har vært inne på det, be om å få bekreftet det jeg regner med som en selvsagt ting, at traktaten med dens vedlegg blir oversatt til norsk og gjort tilgjengelig for allmennheten, slik både Europabevegelsen og Nei til EU har bedt om.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:53:42]: Til det siste: Vi ser grundig på det, og jeg mener det vil være naturlig at vi får til det.

Når det gjelder de små land, er det et stort tema. Endringene i stemmerettsreglene reiser jo en ganske engasjert debatt også i EU. Fra et demokratiperspektiv er jeg ikke helt sikker på i hvilken retning man skal beskrive den utviklingen. Den bringer jo iallfall stemmerettsstillingene mer i proporsjonal retning, og det kan jo også sies å være et demokratisk prisnipp. Men det er klart at for mindre land engasjerer det også en del følelser. Men nå er man blitt enig om den avtalen med konsensus på forhandlingssiden iallfall, og nå skal den ratifiseres.

Selv om det nå blir økt bruk av flertallsavgjørelser, er jo fortsatt det inntrykket jeg har, at veldig få små land opplever at de blir overkjørt fordi de er små – fordi det stort

sett treffes konsensusbeslutninger gjennom lange prosesser hvor landene får anledning til å ivareta sine hensyn. Vi registrerer jo også at de fleste av de landene som nå går inn i EU, er i kategorien små land, så de blir iallfall ikke avskrekket av at de der får lite å si – de går inn for å få mer å si. De ser seg mer tjent med det enn med å stå utenfor.

Anne Margrethe Larsen (V) [11:54:55]: Jeg vil følge opp dette med Lisboa-traktaten.

I utenriksministerens redegjørelse framholdt han at Lisboa-traktaten ville medføre en svekket innflytelse for Norge i EU. Samtidig husker vi Regjeringens høye ambisjoner om en offensiv europapolitikk i St.meld. nr. 23 for 2005–2006, Om gjennomføring av europapolitikken.

Vil en gjennomføring av Lisboa-traktaten medføre at Regjeringen må senke sitt ambisjonsnivå, eller vil Regjeringen sette inn mer ressurser for å gjennomføre sin ambisiøse europapolitikk?

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [11:55:37]: Det er fremmed for meg og for denne regjeringen å skulle si at når noe blir mer krevende, så senker vi ambisjonene. Det jeg prøvde å illustrere i denne redegjørelsen ved det jeg mener var en nøktern beskrivelse, er at dette blir mer krevende. Men den grunnleggende setningen som jeg kanskje burde hatt med, er jo at jeg mener at Lisboa-traktaten kommer til å gjøre EU mer effektivt, med et mer demokratisk samarbeid og et bedre europeisk samarbeid. Det er i grunnleggende norsk interesse. Den delen av balansen kommer til å bli styrket, slik jeg vurderer det. Der er det ulike syn.

Og så peker jeg på at det kommer til å kreve mer av oss, fordi vi må tilpasse måten vi jobber på. Det mener jeg vi må ta som en positiv og spennende utfordring. Hvorvidt det kommer til å kreve mer ressurser, er jeg ikke nødvendigvis sikker på, men det kommer til å kreve at vi bruker de ressursene vi har, på en måte mer tilpasset den situasjonen vi nå møter, f.eks. i Europaparlamentet. Jeg kommer til å bruke alle de anledninger jeg har, til å besøke parlamentet, møte medlemmene og takke ja til de invitasjonene vi får til å komme og holde innlegg der, f.eks.

Presidenten: Fleire har ikkje bedt om ordet til replikk.

Øyvind Vaksdal (FrP) [11:57:03]: Utenriksministeren sa i redegjørelsen at forholdet mellom Norge og EU er svært godt, noe som også ble understreket av Barrosos besøk i februar. Utenriksministeren hevdet også at det er en bredde i vårt forhold til EU som ofte ikke kommer fram, og jeg er enig med ham i at de faste redegjørelsene og de påfølgende debatter kan bidra til at denne bredden i samarbeidet bedre kommer til syne. Jeg er også enig med utenriksministeren i at vi årvåkent må følge EU-landenes tette samarbeid på stadig flere områder, og at vi må bruke kjente og nyskapende måter å delta på i dette samarbeidet.

Innenfor områder som energi, fisk, miljø og teknologi har EU interesser hos oss som vi må utnytte. Vår samarbeidsform med EU sikrer oss også viktige markedsad-

gang for norske produkter, noe som er helt avgjørende for mange næringer i Norge.

Den fylldige redegjørelsen fra utenriksministeren påpeker en rekke positive sider ved vårt samarbeid med EU. Det må imidlertid ikke stikkes under stol at vårt samarbeid med EU gjennom EØS-avtalen også kan by på både problemer og utfordringer. Ser vi på mitt gamle fagfelt, energi, har vi en rekke eksempler på slike utfordringer.

For snart ti år siden måtte Stortinget etter påtrykk fra ESA avvikle de myndighetsbestemte kraftkontraktene for norsk industri. Denne type subsidiering, som man kalte det, var i strid med EUs regelverk, og vi vedtok derfor en utfasingsplan for disse kontraktene. I 2005 vedtok likevel Stortinget å utrede et mulig nytt kraftregime for industrien. Regjeringspartiene brukte dette vedtaket svært aktivt i valgkampen samme år, og lovet uten forbehold å innføre et nytt kraftregime for industrien så fort man kom i regjering. Dette ble etter valget også stadfestet i regjeringserklæringen. Til tross for dette har ingenting skjedd. Både undertegnede og andre har gjentatte ganger utfordret både utenriksministeren, næringsministeren og ikke minst olje- og energiministerens på hvor det ble av kraftregimet, uten å få noe annet svar enn at dette er utfordrende innenfor EØS-avtalens regelverk.

Også utenrikskomiteens leder sier, ifølge Haugesunds Avis 13. februar, at han deler utålmodigheten når det gjelder industrikraftregimet.

Og han sier videre:

«Dette er en alvorlig sak for norsk industri, og det haster med å få på plass en (...) løsning.»

Mange industriarbeidere føler seg nå lurt av regjeringspartienes valgløfter, som viser seg å være bare tomt valgflesk, og som nå setter industriinvesteringer i milliardklassen i fare.

En annen utfordring som også berører denne type industri, er den norske hjemfallsordningen, som også er i strid med EØS-regelverket. ESA kom 20. februar 2002 med en såkalt «Reasoned Opinion», der man hevdet at forskjellsbehandlingen mellom privat eide og offentlig eide kraftverk måtte opphøre innen 60 dager.

Nå, over seks år senere, har man fortsatt ikke klart å få på plass et nytt lovverk, kun et forslag som visstnok skal ivareta nasjonalt eierskap, men som ikke på noen måte ivaretar behovet til kraftforedlende industri. De private som i dag eier kraftverk, er i hovedsak industribedrifter som bruker kraften til verdiskaping i Norge. Ville det være så galt om disse fortsatt kunne beholde kraften under forutsetning av at den blir brukt til fortsatt industrivirksomhet i Norge?

Dette er to av mange eksempler på at det også følger utfordringer med vårt EØS-medlemskap. Det er også to eksempler på at vi har en regjering som ikke har vist nødvendig handlekraft, verken til å følge opp valgløfter eller til å bli enig med seg selv og fremme de nødvendige forslagene for Stortinget. Vår tilknytning til EU gjennom EØS-avtalen har selvfølgelig mange muligheter og fordeler, men også problemer og utfordringer. Jeg håper imidlertid at Regjeringen for fremtiden håndterer dette på en langt bedre og mer offensiv måte enn den har gjort i de

to eksemplene innen energisektoren som jeg her har vist til.

Tore Nordtun (A) [12:01:55]: Forbilledlig brukte utenriksminister Gahr Støre en betydelig del av sin redegjørelse til å snakke om våre felles energi- og klimautfordringer. EU-landene og Norge har felles utfordringer knyttet nettopp til disse spørsmålene.

De menneskeskapte klimaendringene er ikke bare en norsk utfordring, de er ikke bare en EU-utfordring, de er en felles global utfordring som gjør at vi alle er i samme båt. Vi kan bare løse denne type politiske spørsmål gjennom internasjonalt samarbeid. Samarbeid med våre naboland om klima og miljø og et felles forpliktende samarbeid med EU blir derfor helt vitalt og avgjørende i tiden som kommer, om vi skal nå våre mål.

Norge er ikke et lite, ubetydelig land langt mot nord, som noen hevder; vårt land er en respektert internasjonal samarbeidspartner, og vi er også en betydelig internasjonal aktør på mange områder. Et eksempel på et slikt område er energiområdet. Og energi er en svært viktig komponent i spørsmålet om å løse våre felles klimautfordringer.

Både Norge og EU har satt seg konkrete og ambisiøse mål om reduksjoner av klimagassene. Tidligere i år, 23. januar, la kommisjonen fram en pakke med forslag til hvordan klimautfordringene skal takles. Nå ventes Rådet og Europaparlamentet å vedta detaljene i denne pakken innen våren 2009. Det er ambisiøse og bindende mål EU har satt seg: EU skal redusere sine klimautslipp med 20 pst. innen 2020.

Norge har gjennom klimameldingen og klimaforliket vedtatt å overoppfylle Kyotoavtalen: Vi skal redusere våre utslipp med 30 pst. innen 2020, og vi skal være karbonnøytrale innen 2030. Både EU og Norge har satt seg konkrete og ambisiøse mål, men dette er bare starten på et omfattende og langsiktig arbeid. Vi må sammen med våre politiske venner i EU stake ut den videre kursen. Vi må være ambisiøse i denne saken på vegne av våre barn og barnebarn.

EU har pekt på satsingen på ny fornybar energi som et av sine viktigste satsingsområder for å nå sine mål. Dette sammenfaller også med våre politiske mål nasjonalt og med Regjeringens mangedobling av satsingen på ny fornybar energi. Som en stor energinasjon bør vi allikevel samarbeide med EU innenfor dette feltet der det er hensiktsmessig. Vi har felles mål, og vi kan lære av hverandre. Dette må vi dra nytte av til vårt felles beste.

EUs kvotehandelsystem, som vi nå er en del av, er det mest omfattende i verden. Visjonen for handel med karbonkvoter må være at den er global. Det er først når kvotesystemet blir globalt, at det kan bli et viktig redskap og en stor ressurs i denne sammenhengen. Kommisjonen foreslår også at ordningen med gratis klimakvoter etter hvert skal falle bort. Dette er i tråd med det Regjeringen arbeider for, og som jeg oppfatter at det er bred enighet om her i Stortinget.

Norge har satsingen på karbonfangst og -lagring som et av sine hovedmål. EU har vist betydelig interesse for Norges arbeid på dette området. Ingen av våre prosjek-

ter knyttet til CO₂-håndtering kan realiseres uten betydelig offentlig finansiering. At EU viser interesse og forståelse for vår ambisiøse satsing knyttet til dette, lover godt med tanke på eventuelle framtidige konflikter knyttet til EUs statsstøttereglement. Signalene fra politisk hold i EU og arbeidet som er gjort fra Regjeringens side så langt, er et godt utgangspunkt for vårt felles framtidige arbeid på dette området.

Vi er godt fornøyd med at kommisjonen foreslår å inkludere fangst og lagring – altså CCS – i kvotesystemet. Dette er et sterkt og positivt signal fra EUs side knyttet til dette spørsmålet.

Trusselen knyttet til de menneskeskapte klimaendringene er felles for oss alle, og vil i framtiden knytte oss enda tettere sammen. EU er en stor og viktig aktør og består av våre naboland. Et sterkt, godt og solidarisk samarbeid med EU blir derfor meget viktig i vårt felles arbeid fram mot klimatoppmøtet i København i 2009. Globale utfordringer krever globale løsninger, og globale løsninger krever internasjonalt samarbeid. EU er en viktig internasjonal aktør. Derfor både skal og må vi samarbeide tett med EU i tiden som kommer innen miljø- og klimaspørsmål.

Ivar Kristiansen (H) [12:07:20]: Alle har vært veldig flinke og takket utenriksministeren for en utmerket redegjørelse, og det skal jeg også gjøre for egen del. Det er rett som det er sagt i debatten, at ingen behøver å være i tvil om hva som er Høyres mål. Det har representanten Vallerensnes ganske tydelig understreket overfor forsamlingen.

På den annen side synes jeg at Stortinget i dag ikke har benyttet seg av den utfordringen som utenriksministeren serverte Stortinget i sin EØS-redegjørelse. Når utenriksministeren frykter mindre gjennomslag i EU for norsk EU-politikk og norsk EØS-deltakelse, burde vi ha tatt den utfordringen litt mer inn over oss enn det denne debatten i dag tyder på. Jeg synes hver især benyttet denne anledningen til å snakke om «what's in it for me», altså fordelene for de forskjellige partiene vi representerer, sett fra vårt eget ståsted, og man benyttet også anledningen til å se litt bort fra at Europa er i kraftig bevegelse.

Tallet 28, som utenriksministeren pekte på i sin redegjørelse, er ganske interessant. Spørsmålet i dag, når EU-parlamentet nå får større politisk innflytelse, er hvordan vi fra norsk side skal være i stand til å beholde den innflytelsen vi allerede har i dag, hvor parlamentet blir politisk mer eller mindre likestilt med Ministerrådet. Det er vår store utfordring i en tid hvor de store spørsmålene tilsier at vi blir mer og mer avhengig av Europas forståelse, av Europas politiske deltakelse, og ikke minst av Europas politiske støtte.

Som forrige taler, Nordtun, var inne på, gjelder de store utfordringene – i hvert fall i vår tid – miljø, energi, klima og ressurs. Vi har sett og vet at vår del av Europa kommer til å bli en av verdens største energiprovins. Vi ser at vi kanskje kommer til å bli utfordret på dette området fremover. Vi har ingen uavklarte konflikter i vårt nærrområde – ikke i norsk økonomisk sone. Vi har ikke engang en norsk økonomisk sone rundt Svalbard. Vi har en fiskevernsone på 200 mil. Da man forsiktig gjorde et forsøk på å etablere

en økonomisk sone rundt Svalbard, fortjenstfullt gjort av daværende statssekretær Kjetil Skogrand, så vi at traktatpartnerne våknet opp og gjennomførte et møte uten norsk deltakelse. Derfor er det viktig at vi er oppmerksom på at med den situasjonen vi har rundt klima- og energiutfordringene, i spenningsfeltet mellom Europas deltakelse og Russland, må vi ha større forståelse og deltakelse fra Europa i disse spørsmålene. Disse utfordringene vil komme på løpende bånd fremover når det gjelder energietterspørselen. Vi kjenner tallene for hvordan denne etterspørselen vil øke. Europas og resten av verdens avhengighet i tråd med økt energietterspørsel kommer til å sette vårt område mer og mer i fokus. Da trenger vi en større debatt om hvordan vi skal beholde den politiske innflytelsen på dagens nivå. Ellers er alternativet, slik det kan se ut til, at den kommer til å bli enda mindre.

Man kan gjerne snakke om deltakelse i Nordisk Råd og mene at det er viktig. Jeg synes også at vi skal slå ring om vår deltakelse i Nordisk Råd, og vi skal i vår nærområdebatt også slå ring om deltakelse og samarbeid med Russland. Men jeg har en kryptende fornemmelse av at våre naboland, Finland, Sverige og Danmark, mer og mer ser på deltakelsen i Nordisk Råd ikke som ikke nødvendig nok, men at det på mange måter blir et venstrehandsarbeid, der de bruker sin politiske innflytelse og sine ressurser mer og mer i tråd med deltakelsen i den parlamentariske europeiske virksomhet.

Europa skal de neste elleve–tolv årene investere 3 000–4 000, kanskje 5 000, milliarder kr i ny fornybar energi. Denne debatten, denne deltakelsen, må Norge være med på. Vi vet at vår politiske månelanding i energi-, klima- og miljødebatten – Kårstø, Mongstad, CO₂-fangst og -lagring – er vi også avhengige av å få aksept, politisk forståelse og støtte for i Europa. På alle områder fremover må vi være villig til å ta inn over oss at Europa endrer seg, og takk og pris for det, men det må ikke endre seg så raskt at vi ikke klarer å annamme hva som er i ferd med å skje – jf. den debatten som er på Island i dag – og blir hektet av hele debatten. Jeg håper ikke det.

Bjørn Jacobsen (SV) [12:12:39]: Sikkerhetspolitisk er det to utsegner som har kome i det siste som det er verd å ta med seg når ein diskuterer EU. Det er forsvarssjef Diesens utsegn om at det foregår ei avnasjonalisering av forsvaret i dei fleste europeiske land. Så har vi òg analysen som har kome frå Forsvarspolitisk utval, at vi ikkje kan rekne med vår viktigaste alliansepartner, NATO, i den daglege handhevinga av suverenitet og territoriale krav i nordområda. Så er spørsmålet: Er det slik at EU er svaret på dei nye utfordringane? Eg trur ikkje det. Vi veit òg at den kollektive sikkerheita som ligg i NATO, står heilt fast, men vi vil kunne trenge andre samarbeidspartnarar, ikkje minst i nordområda. Kva slags løysingar kan vi sjå føre oss? Sjølv synest eg at det går veldig mykje mot ei nordisk løysing. Det viser seg at då vil vi med ein gong samarbeide med EU-land, som Finland, Sverige og Danmark. Men det er på ingen måte nokon motsetnad i det, for verken Brussel eller Washington vil ha noko imot at ein samarbeider om eiga sikkerheit i ein region som Norden.

Så ser eg at sterke utanrikspolitiske miljø, som NUPI, Iver B. Neumann og andre, foreslår at vi bør ut av den traktaten vi er i, og inn i EU. Det er for så vidt ein frisk debatt. Vi ser for all del òg at EU har ambisjonar når det gjeld sikkerheitspolitikk, gjennom sitt EDA-samarbeid og sjølv sagt gjennom ESDP. Og for all del: Vi har i Noreg allerede fått i gang eit operativt samarbeid, rett nok i fredstid, først og fremst med Island og Danmark om handhevinga der. I tillegg har vi eit samarbeid gjennom Nordic Battle Group, som ikkje har kome til utføring, men det ligg i alle fall intensjonar om å skape sikkerheit gjennom eit nordisk samarbeid innafor ei EU-ramme. Det kan vi gjere utan at vi på noko vis er medlem. Det skaper ingen problem. Så det er ingen tvil om at sikkerheitspolitisk kan vi stå fast på det som har vore den norske linja, nemleg sjølv pålagde avgrensingar overfor vår viktigaste samarbeidspartnar i nord, nemleg Russland. Og vi kan enno trygt ha in mente at rettsavdelinga i Utanriksdepartementet har gjort eit godt arbeid hittil, og det har vist å stå seg historisk. Det kom sjølv sagt mest til uttrykk ved politikken til havrettsminister Jens Evensen. Men det er i fortsetjinga av den politikken, gjennom FN-systemet, at Noregs tarv vil bli best sikra. Det må vi aldri vere i tvil om. Det vil sjølv sagt skje gjennom forhandlingar, forhandlingar, forhandlingar og ikkje nødvendigvis gjennom det å vise ulike typar av makt, men gjennom sjølv pålagde avgrensingar, og sjølv sagt ved å vise at vi meiner det vi meiner når vi treng å meine det i forhold til jurisdiksjon og handheving i nordområda. Så den debatten som kjem opp, om EU er svaret på dette, helseg eg veldig gjerne velkommen. Det kan hende at løysinga på det vil bli eit endå tettare samarbeid i Norden, som vi allereie har starta. Vi har ikkje kome dit i form av doktrinar eller traktatar. Men eg vil minne om at den finske forsvarssjefen for to dagar sidan her i Oslo, i Polyteknisk Forening, sa at det han ønskte seg, var ein finsk hær, eit svensk flyvåpen og ein norsk marine. Det var hans høgste ønske. Hans Majestet Kongen sat rett framfor han, og han sa rett ut at dette var Finlands store ønske. Kulturelt betyr ikkje dette noko. Vi har jo bygd vår sikkerheitspolitikk på ein ting, og det er Uhro Kekkones erfaring med Sovjetunionen. Og dei råda vi fekk frå Kekkones, var ikkje dårlege i det å ta vare på Noregs tarv.

Laila Dāvøy (KrF) [12:17:13]: De forestående forhandlingene om framtidige finansieringsordninger innen EØS er et viktig tema. Som medlem i EFTA-parlamentarikerkomiteen og Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen ønsker jeg å knytte noen ord til dette. Vi har nemlig hatt samtaler om finansieringsordningene med parlamentarikere fra EU i Den felles EØS-parlamentarikerkomiteen.

Det årlige bidraget til sosial og økonomisk utjevning ble kraftig utvidet i 2004 da EU ble utvidet med ti nye medlemsland. Før den tid var det nok en del innen EU som mente at Norge var et rikt land som gjennom EØS-avtalen sikret sine interesser, men som bidrog med lite av sin rikdom til solidaritet med de fattigste landene i EØS-området. Dette bildet er siden blitt grundig avsannet.

Etter den tid har Norge som bidragsyter ligget i toppen sammen med EU-landet Luxembourg når det gjelder so-

lidariske bidrag til de nye, fattige medlemslandene. I tillegg ligger Norge på toppen i internasjonal bistand til verdens fattigste land, utviklingslandene på den sørlige del av kloden.

Vi har bevist at vi opptrer som en solidarisk nasjon.

Det er i lys av dette jeg må tillate meg å uttrykke en viss forundring over at noen kretser i EU visstnok vil reise krav om en ytterligere nivåøkning i norsk bidrag.

For det første er jeg enig med utenriksministeren i at Norge har ingen rettslige forpliktelser til å videreføre dagens finansieringsordninger.

For det andre: Vi har en EØS-avtale som er forhandlet fram som en balansert avtale, med fordeler til begge parter, både EU-landene og EFTA-landene som deltar. Det er til gjensidig nytte at vi åpner våre markeder for hverandre. EØS-avtalen er altså ingen gavepakke som gir fordeler bare en vei, og som man derfor må betale for å få del i.

For det tredje: Norge ligger allerede helt i toppen når det gjelder europeisk solidaritet, om man måler bidrag pr. innbygger. Nye, ublu pengekrav fra EU ville tegne et lite flatterende bilde av Den europeiske union, etter min mening. Jeg er redd det ville svekke tiltroen til EU blant nordmenn flest.

I de samtaler jeg har deltatt i med parlamentarikere fra EU, har kraften i deres forventninger til Norge vært svært sterk. Jeg tror utfordringene for Norge kan bli store også framover. I den sammenheng er det betryggende å høre utenriksministerens holdning til de forestående forhandlingene.

Jeg synes det er en god idé utenriksministeren lufter når han vil vurdere å legge fram en melding med fokus på EØS-finansieringsordningenes prosjekter og resultater. En bør også evaluere hvordan forvaltningen av ordningene har fungert, og gjerne sammenligne med overførings-systemene innad i EU. EUs regionalpolitikk er dessverre et av de områdene som har vist få tegn til bedring i regnskapene. I 2006 var om lag 30 milliarder distriktspolitiske kroner gjenstand for feil og dårlig kontroll ifølge EUs revisjonsorgan. Jeg forutsetter at det er mer orden i de ordningene Norge finansierer innen rammen av EØS.

Helt til sist har jeg lyst til å nevne at vi kommende uke i Den felles EØS-parlamentariskkomiteen setter helsepolitikk i EØS-området på dagsordenen. Dette er et omfattende og også krevende område, ikke minst i EU med så mange forskjellige helsesystemer. Internt i EU har dette også stått på dagsordenen ganske lenge allerede. Vår debatt vil ta utgangspunkt i en rapport som parlamentarikere fra Norge og EU har bidratt til. Vi ser allerede nå før debatten at her vil det bli spennende, men også utfordrende diskusjoner mellom EU- og EØS-landene.

Alf Ivar Samuelsen (Sp) [12:21:55]: I likhet med andre i salen vil jeg starte med både å takke utenriksministeren for en meget god redegjørelse og takke for den påfølgende gode debatt som den har satt i gang. Vi trenger det i Stortinget, som i samfunnet for øvrig, etter minst tolv år med lite debatt og en stadig raskere tilpasning til EU-regelverket.

Senterpartiets parlamentariske leder, Lars Peder Brekk,

har sagt det viktigste når det gjelder vår holdning til utfordringene med EU og EØS og våre muligheter og ønsker når det gjelder samarbeid. Jeg slutter meg naturligvis helt og holdent til det han har sagt. Jeg har imidlertid spesielt behov for å nevne to saker. Den ene gjelder nordområdene, den andre gjelder EUs frihandelsavtaler med sine tidligere kolonier i Afrika, Karibia og Stillehavstatene.

Utenriksministeren nevnte EU som Norges nærmeste globaliseringsprosjekt. Det jeg opplever når jeg besøker Kirkenes og andre steder i vår nordlige landsdel og våre rød-grønne partifeller der, er at deres nærmeste «globaliseringsprosjekt», om jeg kan bruke den benevnelsen, er alle de naboland som de forholder seg til til enhver tid. Selvfølgelig er det EU-landene Finland og Sverige, men også Russland, Island, Grønland og mer fjernt Canada og USA. De tenker Nordkalotten, polområdet og Barentsregionen. De tenker folk-til-folk-samarbeid, miljø, ressursforvaltning og næringssamarbeid integrert.

Vår strategiske plassering mot Barentshavet er noe EU misunner oss. Vi har tilgang til vann, rike naturressurser og energi. Vi har ennå levedyktige bestander av fisk og potensial for oppdrett. Vi dekker 15 pst. av både EUs gassbehov og oljebehov. Norge er sentral i EUs strategi for energisikkerhet. Videre har vi et selvstendig – og jeg understreker selvstendig – bilateralt forhold til Russland. EU lager en offensiv nordområdestrategi vel vitende om at de er avhengig av Norge for å lykkes.

I Senterpartiet legger vi til grunn at EU har så sterk egeninteresse i nordområdene at Norge har en mye sterkere forhandlingsposisjon enn om vi hadde vært det 28. landet i unionen.

Når det er sagt, er forskningsprogram, overvåking mot ulovlig fiske, klimateknologi, sikkerhet og stabilitet i Øst-Europa, som også er Russlands nærområder, viktige samarbeidsfelt mellom Norge og EU. Det er avgjørende for Norge å rette blikket ut over egne grenser, men samtidig ha respekt for andre lands rett til å velge sin egen utviklingsvei.

Det fører meg over i det andre temaet som jeg vil ta opp og som vekker stor bekymring. Frivillige organisasjoner og mange rød-grønne parlamentarikere i EU uttrykker stor bekymring for de frihandelsavtaler som EU forhandler fram med sine tidligere kolonier. Foreløpige avtaler ble inngått med 35 land ved inngangen til 2008. FNs økonomiske kommisjon for Afrika har varslet om omfattende avindustrialisering, økt arbeidsledighet og nedbygging av jordbruket. Organisasjoner som Oxfam og World Development Movement lanserer i forkant av UNCTAD-møtet i Ghana rapporter der de viser hvor ensidige disse avtalene med noen av verdens fattigste land er, og hvilke fordeler de gir EU. Noen av effektene er problemer med betalingsbalansen, lavere skatteinngang, dårligere lånemuligheter for bønder, svekkede muligheter til effektivt å regulere utenlandske investeringer samt økt arbeidsledighet og fattigdom. Med bistandsmidler og trusler om økt toll tvinges utviklingsland til å åpne markedene sine for europeiske selskaper som de ikke kan konkurrere med.

Jeg håper vi kan medvirke til asymmetriske avtaler som EFTA-SACU avtalen, og selv om Norge sikkert har et for-

bedringspotensial, har vi i alle fall politisk mulighet til å velge en annen politikk.

Berit Brørby (A) [12:27:26]: Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at de nordiske land har en felles tilnærming til spørsmål som klima, miljø, konfliktløsning, menneskerettigheter, sosiale spørsmål og mattrygghet. Jeg støtter sterkt hans syn om at Norge må prioritere og utnytte disse nordiske mulighetene maksimalt og samarbeide med de nordiske land eller med bare noen av dem der det er hensiktsmessig. Det er mye å vinne og ingenting å tape på et tett nordisk samarbeid på disse områdene.

Sett fra norsk side er det særlig viktig å sørge for at europolitisk saker med relevans for Norge blir diskutert i en nordisk krets på et tidlig tidspunkt. Da vil det være mulig for Norge å påvirke – indirekte riktignok – de interne drøftingene i EU i saker av betydning for oss. Norske myndigheter på alle plan må fortsette arbeidet med å utvide og utdype kontaktnettverket i de nordiske EU-kretser. Dette gjelder også det parlamentariske nettverket mot Europaparlamentet.

Utenriksministeren legger også i sitt innlegg vekt på forholdet til Nordvest-Russland. Dette er et syn jeg deler helt ut. Gjennom det nordiske samarbeidet, i Barentssamarbeidet, i det arktiske samarbeidet, i Østersjø-samarbeidet, er vi som er medlemmer der, i tett kontakt med russiske politikere både på regionalt og sentralt nivå.

Jeg vil oppfordre utenriksministeren til å følge opp de uttalelser og erklæringer som kommer fra parlamentariske samarbeidsorgansmøter, regionale møter og konferanser og melde tilbake til de ulike fora hva som egentlig skjer med de parlamentariske initiativene som er tatt. Nå vet jeg at den norske utenriksministeren er i særklasse og litt flinkere enn de andre utenriksministrene i Norden til å følge opp dette. Får han de andre utenriksministrene med på å melde tilbake til parlamentarikerne hva som faktisk skjer, vil vi være et langt skritt videre.

Jeg har også et par kommentarer til noen av de sentrale og aktuelle sakene som utenriksministeren tok opp i sin redegjørelse. Først til klimatoppmøtet i København i 2009: Det er bra at Norge er aktiv i forhold til EU og andre parter for å bidra i arbeidet med en ny internasjonalt forpliktende klimaavtale. Jeg kan nevne at etter initiativ fra parlamentarikerne i Nordisk Råd har altså regjeringssiden, dvs. Nordisk Ministerråd, satt i gang et nordisk prosjekt med det formål å medvirke til et godt forhandlingsresultat på FNs klimatoppmøte i København i 2009. En del av dette prosjektet består i å synliggjøre konsekvensene av klimaendringene i Arktis. Vi har også mulighet til å påvirke den utviklingen av regelverket som skjer på miljøområdet i EU; eksempelvis spilte den nordiske kjemikalieggruppen en viktig rolle i arbeidet med EUs kjemikaliregelverk – REACH. Gruppen vil fortsatt prioritere å få aktuelle kjemikaliespørsmål satt på dagsordenen i EU.

Forsknings samarbeidet er viktig både på det europeiske og det nordiske nivået. De nordiske statsministrene besluttet på sitt møte i 2007 å intensivere satsingen på et sterkt nordisk kunnskaps- og innovasjonsområde innen en europeisk ramme, og nå foreligger det et programforslag

om en større satsing på nordisk toppforskning som skal behandles på statsministrenes møte i juni i år. Programforslaget fokuserer i første rekke på klima, miljø og energi. Sentralt i dette arbeidet finner vi fellesnordiske institusjoner, som NordForsk, Nordisk InnovationsCenter og Nordisk Energiforskning, som alle er lokalisert i Norge.

Utenriksministeren nevnte utviklingen av et felles europeisk forskningsområde, European Research Area. Her bidrar allerede Nordisk InnovationsCenter med å lede og koordinere europeisk forskning på matsikkerhet, det såkalte SAFEFOODERA network. Målsettingen er å etablere en europeisk plattform for å beskytte europeiske forbrukere mot helsefare knyttet til inntak av mat. Med på dette er femten EU-medlemsland, tre tilknyttede land og to regionale organisasjoner som samlet representerer 480 millioner europeere. Mitt poeng her er at nordiske institusjoner kan spille en viktig rolle i et videre europeisk perspektiv. Vi må være bevisst på dette, slik at Norge i best mulig grad kan nyttiggjøre seg alle de nordiske redskapene vi har i vårt europeiske samarbeid.

Ketil Solvik-Olsen (FrP) [12:32:47]: Utenriksministeren tok opp EUs klimapolitikk i sin redegjørelse. Klimapakken som EU har framlagt, vil påvirke Norge på mange områder. Vi kan forvente at dette stiller krav til norsk satsing på fornybar energi-produksjon. Det er viktig og bra. Det gir oss nye muligheter til både næringsvirksomhet, arbeidsplasser og inntekter. Norge har gode forutsetninger for vind, vann, bio og mye annet innenfor energiproduksjon, men det krever at vår nasjonalpolitikk består av mer enn luftige ambisjoner. Vi må sørge for at virkemidlene står i stil med de målene man setter. For eksempel har norsk vindkraftbransje i løpet av to og et halvt år med rød-grønn regjering hatt tre ulike støttesystemer å forholde seg til: først grønne sertifikat, så en feed in-ordning og nå en investeringsstøtteordning. Så vet vi at om noen få år vil man forhåpentligvis komme tilbake til grønne sertifikat. Her er det viktig å samarbeide med EU, men det er også viktig å stokke bena godt internt i vår nasjonale politikk, slik at vi har en forutsigbarhet som gjør at kraftbransjen kan innfri de målene som EU kanskje pålegger oss. Jeg håper at utenriksministeren i sitt arbeid samarbeider med svenskene, med hele Norden, for å få til et grønt sertifikat-marked som blir bredest mulig, og også forsøke å få til det arbeidet når det gjelder Europa. Jo bredere et sertifikatmarked er, jo mer robust blir det, og jo mindre fare for vridning av investeringer vil man oppleve.

Utenriksministeren var inne på klimakvoter. Han snakket om at man i EU vil prøve å fjerne gratis tildeling. Det er noe som stort sett alle partier stiller seg bak. Forutsetningen for Fremskrittspartiet er at man gjør det parallelt med EU og ikke går i forkant. Derfor håper jeg at utenriksministeren vil avklare hva slags løp han legger opp til. Er dette et løp som skal skje i samarbeid eller i konkurranse med EU? Grunnen til at jeg tar opp problemet, er at SVs Inga Marte Thorkildsen i stortingsdebatten den 18. desember 2007 om klimakvoteloven sa følgende:

«Vi har tatt et viktig skritt forbi EU når vi har bestemt av vi ikke skal ha gratiskvoter etter 2012.»

Meg bekjent har ikke EU den ambisjonen. Selv om de vil redusere i forhold til dagens gratiskvoter, er det ikke en ambisjon om å fjerne det helt på alle områder, slik som Inga Marte Thorkildsen gir inntrykk av at Regjeringen har bestemt. Der må Regjeringen bli enig med seg selv, men tilnærmingen støtter vi, gitt, som sagt, at alle land gjør det parallelt. Jeg vil også minne utenriksministeren om at i redegjørelsen han holdt i november 2007, la han selv vekt på at man skulle sikre konkurransevilkårene for norsk industri i klimapolitikken. Når man ser på den klimakvoteloven som ble vedtatt, er ikke det innfridd, i og med at industri etablert etter 2002 har dårligere konkurransevilkår enn industrien i alle andre EU land, ved at man ikke får tildelt en eneste vederlagsfri kvote. Derfor håper jeg Regjeringen ser på realitetene og ikke bare på intensjonene, for intensjonene her er gjerne gode, men konsekvensen blir at man frafaller investeringer i Norge og foretar de samme investeringene i Sverige eller i andre EU-land. Da har man ikke oppnådd noe som helst miljømessig, men man har oppnådd å hindre norsk næringsvirksomhet.

Fleire EU-land viser nå en interesse for kjernekraftverk. Det vil påvirke Norge, selv om vi ikke bygger det her. Alle våre naboland, unntatt Danmark, har kjernekraftverk. De fleste av våre naboland viser interesse for å bygge nytt eller utvide eksisterende. Derfor bør vi strebe etter tettere samarbeid. Medlemskap i Euratom er noe som jeg håper utenriksministeren sterkt vil vurdere. De fleste forskere som jobber med kjernekraftspørsmål i Norge, anbefaler medlemskap i den organisasjonen, uavhengig av om man selv mener at man bør bygge kjernekraftverk i Norge, rett og slett for å forstå hva som skjer, bygge kompetanse og for å bidra med den norske kompetansen, slik at de kjernekraftverkene som bygges i EU, er så trygge som mulig. Det er i vår egen interesse, for skjer det ulykker under produksjon i et kjernekraftverk og ved avfallshåndtering, vil det påvirke Norge uansett om vi liker det eller ikke.

Det siste punktet går på biodrivstoff. EU har ambisjon om 10 pst. innblanding i drivstoffsalget sitt innen 2020. Norge har enda større ambisjoner, nemlig 7 pst. i 2010. Nå ser vi stadig flere negative konsekvenser som følge av biodrivstoff, bl.a. når det gjelder matvareprisene – ikke bare på grunn av biodrivstoff, men biodrivstoff er med på å gjøre at den prisøkningen som kanskje hadde vært moderat, blir ekstrem.

Danmark har nå snudd. Klimaministeren sier at vi ikke kan putte mat på bensintanken. Gordon Brown har varslet at han vil vurdere å be EU redusere sine mål. Jeg håper utenriksministeren vil gjøre det samme, både internt i Regjeringen og overfor EU. Regjeringen sier selv i klimameldingen at andre generasjons biodrivstoff først vil være tilgjengelig om minimum fem–ti år. Det betyr at det å ha ambisjon om innblanding før det har gått fem år, vil si at man brenner første generasjon. Det betyr at man brenner mat som drivstoff.

Marit Nybakk (A) [12:38:11]: Først en selvfølgelighet: Vi er et europeisk land utenfor EU og utenfor EUs besluttede organer, men integrert i det indre markedet gjennom EØS-avtalen. Det betyr at Norge og norske in-

teresser er avhengig av at det føres en aktiv europapolitikk. Det er greit. Men dette gjelder faktisk også europeisk politikk overfor land utenfor unionen: Midtøsten, Afghanistan, Balkan, Sudan, Tsjad – inkludert bistands- og handelspolitikk.

Utenriksministeren sa i sin redegjørelse at Lisboa-traktaten også har som siktemål å styrke EUs stemme globalt. Stillingen som høyrepresentant for utenrikspolitikken blir omgjort til å bli en visepresidentstilling med ansvar for utenrikssaker, og vi får en ny EU-utenrikstjeneste, f.eks.

Jeg er enig med utenriksministeren i at dette stort sett er positivt. Norge deler de samme verdiene som EU er tuftet på. Vi har stort sett sammenfallende syn i en rekke globale spørsmål og kan samarbeide om spørsmål knyttet til tredjeland. Ved siden av NATO er det EU som har vært den stabiliserende faktor i Øst- og Sentral-Europa. EU og NATO har bidratt til demokratisering. Utvidelsen av NATO-alliansen og EU har vært et stort solidaritetsprosjekt som har samlet Europa og integrert tidligere autoritære stater i det euroatlantiske samarbeidet. Testen nå vil naturligvis være, som også utenriksministeren sa, Kosovo og Serbia og dessuten resten av Vest-Balkan. Norge har tradisjonelt hatt tette bånd til Serbia og har her noe å bidra med i forhold til EU. Samarbeidet med Europa er derfor et av våre viktigste virkemidler for å kunne møte globale utfordringer.

Norge har strategiske interesser i nord. Vi har fokusert på nordområdene. Barentshavet og Norskehavet er blant verdens mest produktive havområder. Klimautviklingen gjør områdene ekstra sårbare. Her trenger vi allianser. Canada og USA er viktige. Dialogen med Russland er avgjørende. Men først og fremst har vi behov for kontakt og dialog med EU og de enkelte EU-land for å skape økt forståelse for nordområdene. Og la meg legge til: De fleste utfordringene vi møter i nord, er av den typen som NATO aldri har ment å løse. Det dreier seg om miljø, om ressurser, om jurisdiksjon.

Det siste døgnet har det vært en debatt om vår alliansepolitikk – på bakgrunn av et seminar ved Norsk Utenrikspolitiske Institutt. La meg understreke at jeg ikke deler verken Iver Neumanns eller for den saks skyld FFI-forsker Bjørn Olav Knutsens syn på at EU kan overta for NATO som Europas sikkerhetspolitiske allianse, eller at EU er i ferd med å overta hovedansvaret for europeisk sikkerhet, delvis på bekostning av NATO.

For Norge er NATO hjørnesteinen i vår sikkerhetspolitikk. Det transatlantiske samarbeidet står sterkt. NATO er også et viktig forum for euroatlantisk sikkerhetspolitisk debatt. Samtidig har ESDP – EUs forsvars- og sikkerhetspolitikk – vist seg å være mer robust enn mange ville spådd. Kanskje blir vi forbauset over å registrere at EU siden 2003 har iverksatt 16 større eller mindre operasjoner. Særlig på Balkan og i Afrika har EU vært aktiv. Så er det selvsagt slik at styrkene til henholdsvis EU og NATO på mange måter kan betraktes som Tordenskiolds soldater etter Berlin Pluss-avtalen.

Likevel: EUs operasjoner har faktisk vært krevende, og i Norge bør vi være forberedt på at et nytt selvbevisst EU med ny traktat vil utgjøre tyngdepunktet på europeisk

side i en transatlantisk dialog, og det gjelder også sikkerhetspolitikken. Dette er en vesentlig utfordring for NATO – og selvfølgelig for Norge, som står utenfor EU.

Helt til slutt: Norge har for øvrig hele tiden støttet utviklingen av EUs sikkerhets- og forsvarspolitiske samarbeid, fordi det vil styrke – og har vist å styrke – den samlede evnen til krisehåndtering.

Elisabeth Aspaker (H) [12:43:11]: Utenriksministeren skal ha ros for sin ærlige og usminkede beskrivelse av Norges krevende situasjon på utsiden av et EU som nå omfatter de fleste europeiske land. Det er liten tvil om at det koster å henge med i et stadig mer omfattende EU-samarbeid.

Styrkeforholdet Norge–EU er rått parti. Realiteten er at samarbeidet i EU blir stadig tettere, parlamentets rolle blir stadig viktigere, og for meg som justispolitiker blir det stadig tydeligere at Norge ikke har den ønskede hånden på rattet.

Et sentralt anliggende i justispolitikken er hvordan vi kan utvikle strategier for hvordan landene sammen best kan beskytte sine borgere og samfunnet mot den trussel grenseoverskridende kriminalitet representerer. Det er tydelig at EU-landene også på dette feltet er inne i en meget dynamisk utvikling, med videreutvikling av Europol og Eurojust som sentrale redskaper i kriminalitetsbekjempelse på tvers av landegrensene.

Norges posisjon i Europas utkant betyr ikke at vi er forskånet for internasjonal organisert kriminalitet. Det er snarere slik at vår velstand virker forlokkende. Perifere Norge tiltrekker seg hardbarkede kriminelle som fører store verdier ut av landet. Norge er dessverre også et kjøpesterkt marked for dem som har gjort smugling og omsetning av narkotika til sin hovedgjæft. Menneskehandel med kvinner og barn og seksuelle overgrep mot barn på Internett er andre former for kriminalitet som bare kan bekjempes effektivt gjennom nye internasjonale politiske initiativ og enda tettere internasjonalt politisamarbeid.

Spørsmålet er hvordan Norge best kan sette dagsordenen og påvirke utformingen av en internasjonal justispolitikk som gir oss de nødvendige verktøy for å bekjempe slik samfunnsnedbrytende virksomhet. Arbeidet i justiskomiteen har lært meg at norsk politis evne til å bekjempe kriminalitet med internasjonale forgreninger henger nøye sammen med vår deltakelse internasjonalt, enten det er gjennom FN, Interpol, Europarådet eller sist, men ikke minst, EUs justis- og politiorganer.

Nye EU-initiativ på justisfeltet etterlater det klare inntrykk at medlemslandene ønsker å komme mer på offensiven i møte med mer utspekulert og avansert kriminalitet. Her er EUs og Norges interesser hundre prosent sammenfallende. Derfor er det paradoksalt at Norge fortsatt står utenfor.

Jeg mener det er en demokratisk utfordring at Norge implementerer EU-direktiver i rask rekkefølge, også på politi- og justisfeltet, uten reell politisk innflytelse på innholdet. Norge kan ut fra folketall aldri bli noen stormakt i EU, men jeg er likevel overbevist om at ingen bedre enn

vi selv kan ivareta norske interesser når ny politikk er på tegnebrettet i EU.

Jeg er ubeskjeden nok til å mene at Norge i kraft av sin verdensledende kompetanse på ulike fagfelt vil være i stand til å bygge allianser som kan påvirke EUs politikk i vår retning. Det omdiskuterte datalagringsdirektivet er et godt eksempel på en sak der norsk tradisjonell vektlegging av personvernenssyn må ha vært en manglende dimensjon i utarbeidelsen.

Justis- og politisamarbeidet i EU har økt i betydning og utviklet seg fra et uformelt samarbeid til et traktatfestet, mellomstatlig samarbeid med viktige områder underlagt overnasjonal myndighet.

Våre europeiske naboland er blant våre aller viktigste samarbeidspartnere. Da er det uheldig at Norge må basere seg på reserveløsninger for å henge med i det gode selskap. Spesialavtalen med Europol og tilknytningen til Schengensamarbeidet er vel og bra, men – og det er et stort men her – vi har ingen direkte innflytelse på den videre utviklingen av lov- og regelverket på disse områdene.

Prüm-traktaten er siste skudd på justisstammen i EU og en opptrapping av politisamarbeidet i Den europeiske union. Sett fra norsk side vil det være svært problematisk om vårt politi blir stående på utsiden. I dag er det høyst uklart hvilken tilknytning Norge eventuelt kan få til Prüm-samarbeidet.

En lang rekke justisministre har uavhengig av partitilknytning og EU-standpunkt prøvd å gjøre seg lekke overfor EU i den hensikt å sikre norske politi- og justismyndigheter adgang til relevante samarbeidsorganer i EU slik at Norge skal stå best mulig rustet i møte med tung kriminalitet.

Det er en drøm, men tenk om de samme justisministrene ville ta konsekvensene av sin EU-dialog som ministre og starte sin egen ja-kampanje for medlemskap og full norsk medbestemmelse når framtidens politisamarbeid og strategi for kriminalitetsbekjempelse i Europa utformes i EUs regi.

Svein Roald Hansen (A) [12:48:16]: Den 17. januar i år ble det her i Stortinget inngått et bredt forlik om klimapolitikken. Der var det enighet om at i 2009 skal 5 pst. av biltrafikken gå på biodrivstoff.

I dag, tre måneder senere, står vi overfor en truende hungerkatastrofe fordi overgangen til biodrivstoff er en av årsakene til at prisen på mat øker dramatisk. Det er et eksempel på hvordan våre nasjonale politiske ambisjoner i stadig sterkere grad må forholde seg til utviklingstrekk som springer ut av internasjonale forhold.

Dette gjelder vår tids store, felles utfordringer som klimaendringer, fattigdomsbekjempelse og terrortrusselen. Men det gjelder også nære forhold som renten på våre boliglån, tryggheten på og for arbeidsplassen eller trygge leketøy for våre barn. Det er snart ikke ett område hvor vi med særlig troverdighet kan hevde at all makt er samlet i denne sal.

Felles for stadig flere av våre store utfordringer er at de krever mer samarbeid og et mer forpliktende samarbeid mellom land. Det er her i Europa vi er kommet lengst i et slikt tett og forpliktende samarbeid, med EU som det in-

stusjonelle rammeverket. Siden vi valgte EØS i 1994, har vi koplet oss på hver eneste gang EU-landene har utvidet og utdypet sitt samarbeid på nye områder.

Det er, som utenriksministeren understreket i sin redegjørelse, en bredde i vårt samarbeid med EU som sjelden kommer fram. Dette samarbeidet er så omfattende at vi er mer integrert i EU-samarbeidet enn medlemslandet Storbritannia.

Når vi har koplet oss på de mange samarbeidsformene og -organene, er det selvsagt fordi vi ser oss tjent med det. Det gir oss tilgang på ressurser og nettverk som setter oss bedre i stand til å oppfylle våre egne politiske ambisjoner på disse områdene.

Det er jo derfor vi arbeider så aktivt for å engasjere EU i nordområdene. Skal vi lykkes med en bærekraftig politikk som favner energi, fisk, klima og sikkerhetspolitikk i dette sårbare og følsomme området, blir mulighetene mindre om vi må stå alene.

I et slikt perspektiv ville det å bygge ned samarbeidet med EU for å slippe de forpliktelsene det også skaper, svekke mulighetene for å nå Regjeringens ambisjoner på dette området og en lang rekke andre områder.

Forpliktende internasjonalt samarbeid, som vi trenger mer av, fordrer at alle land er villige til å oppgi noe av sin selvrådighet.

Representanten Brekk mente at en av grunnene til at det var mye motstand mot norsk EU-medlemskap, er at man opplever en del eksempler på at det gjøres bestemmelser i Brussel som begrenser vår handlefrihet. Det er helt riktig. Samtidig var han veldig glad for gjennomslaget for vårt synspunkt i EF-domstolen med hensyn til bromerte flammehemmere. Ja, det kan vi glede oss over, men det gjennomslaget har jo begrenset andre lands selvråderett – og slik er internasjonalt samarbeid. Vi kan ikke delta i europamesterskapet i fotball og kreve at offsideregelen ikke skal gjelde for Norge.

Lisboa-traktaten legger grunnlaget for en videre utvidelse og utdyping av samarbeidet mellom EU-landene. Samarbeidet vil ta nye former og trolig favne mer på tvers. Utviklingen av klima- og energipolitikken og en maritim politikk er to slike eksempler.

I den felles parlamentarikerkomiteen mellom EFTA og EU har vi drøftet EØS-avtalen i lys av den utviklingen som har skjedd i EU-samarbeidet siden 1994 og de endringer som Lisboa-traktaten legger grunnlaget for. Spesielt utfordrende blir EU-parlamentets større rolle og økte innflytelse, et organ EØS-avtalen ikke gir oss noen formell inngang til.

På vårt møte på Island kommende uke vil vi i den felles parlamentarikerkomiteen drøfte dette videre og trolig samle oss om å be regjeringene utarbeide en juridisk og politisk analyse av den innvirkning Lisboa-traktaten kan ha for måten EØS-avtalen fungerer på – altså analysere de endringene som skjer i det terrenget vi skal gå inn i, og som EØS-avtalen skal fungere i.

Når det gjelder hvordan en vurdering av EØS-avtalen har fungert, så skjer faktisk det hvert år gjennom de årlige rapportene i EØS-komiteens regi og i den felles parlamentarikerkomiteen mellom EFTA og EU. Vi skal

også behandle en slik rapport på vårt møte på Island til uken.

Det er ett forhold som er lett å overse i debatten om EØS-avtalen. Når EU-landene utvikler en felles politikk på tvers, kan det bli diskusjon om hva som skal være innenfor EØS-avtalen, og hva som skal være utenfor. Her kan Island, Liechtenstein og Norge ha ulike interesser. Det hadde de når det gjaldt kvotedirektivet, og det tok et år ekstra på grunn av det. Dette kan også bli et problem, som synliggjør at vi ikke bare har gjort oss avhengige av våre 27 naboland i Europa, men også av våre to partnere i EFTA-sammenheng, for å oppnå våre ambisjoner.

Åse M. Schmidt (FrP) [12:53:35]: Fremskrittspartiet er positive til den utviklingen som har funnet sted de siste årene ved at de europeiske landene i langt større grad blir knyttet nærmere sammen ved en nedbygging av barrierene mellom landene. Vi er tilhengere av globalisering og mener at globalisering er et gode for alle land, fordi det gir muligheter for alle land til å basere sin økonomi på sine komparative fortrinn.

Imidlertid er det ingen tvil om at globalisering og utviklingen i verden fører til at konkurransen hardner til mellom de ulike landene.

Norge og Europa har noen konkurransefortrinn og noen konkurranseulempen i den internasjonale konkurransen. En utfordring for de fleste europeiske land i tiden framover er knyttet til bl.a. alderssammensetning og at eldrebølgen om noen år vil treffe mye hardere i Europa enn i f.eks. USA og de asiatiske landene. Vi har i Europa en høyere gjennomsnittsalder og det fødes færre barn enn i våre konkurrentland. Dette gjør at vi kan oppleve knapphet på arbeidskraft i tiden framover. I tillegg har vi i Europa, og spesielt i Norge, et høyt kostnadsnivå, noe som gjør det vanskelig for oss å konkurrere utelukkende på pris. Kort oppsummert betyr det at i Europa er det ikke formålstjenlig å konkurrere på arbeidsintensive produkter, altså produkter som krever mange hender.

Hvor vil jeg hen? Jo, jeg vil til forsknings- og innovasjonsutvikling. Det Norge og Europa i stor grad skal leve av i framtiden, er faktisk humankapitalen. Det heter seg at kunnskap er vår viktigste ressurs og læring den viktigste prosess i en globalisert økonomi som vår. Slike prosesser skjer på universiteter, på høyskoler, i bedrifter og i forskningsinstitusjoner. Det er imidlertid viktig at vi setter av nok tid og nok ressurser til at man kan få drive med slike læringsprosesser. Forskning er et virkemiddel for å nå et mål om å bli mer innovative, slik at Norge i samarbeid med EU kan være en foregangsregion i verdensøkonomien når det kommer til nyskaping.

Så litt innad, til Norges forhold til EU, som er det vi egentlig debatterer nå. Vår deltakelse i EØS' rammeprogram for forskning er verdifull og med rette en av pilarene i det utvidete europeiske samarbeidet. Men den norske medlemskontingenten koster penger. Da er det av stor viktighet at vi klarer å skape grobunn for en gjensidig forpliktelse overfor de områdene vi ønsker å fokusere på. Polarforskning, svalbardområdet og marin forskning er slike områder.

Vi vet at EU-landene utvikler stadig tettere samarbeid, faktisk tettere enn det opprinnelige indre markedet. Hvordan skal vi sikre vår plass i dette systemet, og hvor langt er Regjeringen villig til å strekke seg i forhandlinger for nettopp å oppnå gode resultater? Dette er et av hovedspørsmålene vi stiller oss. Statsråden hadde fokus på akkurat det samme: Hvordan skal vi løse dette?

Vi mener også at det har stor strategisk verdi å søke et enda sterkere samarbeid med våre nordiske naboland innen forskning og innovasjon. I Sverige er det en helt tydelig spissing på kvalitet i forskningen, særlig der det svenske næringslivet vil kunne nyte godt av en slik kvalitetsheving. Det norske forskningsmiljøet innen academia her i Norge bør i langt større grad jobbe tettere opp til næringslivets behov i framtiden, samt i enda større grad knytte bånd til utenlandske institutter og fagmiljøer både innenfor EU og utenfor.

Fremskrittspartiet har særlig merket seg at det i større grad skal utvikles synergi og komplementaritet mellom rammeprogrammet og andre EU-program, herunder det nye programmet for konkurranseevne og innovasjon, CIP, noe som nettopp er i tråd med våre ønsker. Selv om Norge er delaktig i EIT- og ERA-prosessene, er det viktig å utdype vårt samarbeid med land som ikke omfattes av disse.

Når det gjelder Lisboa-traktaten, ser vi at EU-samarbeidet utvides og fordypes på områder som ligger utenfor våre avtaler. Dette vil kreve at vi må være fleksible og tilpasse oss for ikke å svekke Norges muligheter for å få gjennomslag for norske interesser og synspunkter. Dette stemmer også overens med det som statsråden sier.

Videre ser vi at Europaparlamentet vil få økt myndighet gjennom traktaten, noe som ytterligere vil svekke våre muligheter, da dette er den institusjonen vi har færrest kontaktpunkter med. Dette vil bli hovedutfordringene de neste årene, sett fra vårt ståsted.

Dessverre har det blitt slik i Norge de siste årene at avkastningen av Forskningsfondet er blitt brukt til å finansiere løpende utgifter, som dette rammeprogrammet. Det går ut over den norske forskningsinnsatsen ved at man blir veldig avhengig av at EUs rammeprogram foretar prioriteringer i tråd med norske konkurransefortrinn, norske forskningsmiljøer og bedrifters satsingsområder. Fremskrittspartiet er derfor helt klare på at finansieringen av internasjonale forskningsprogram og tiltak ikke må gå ut over forskningen og forskningsinnsatsen her hjemme. Dessverre ser det imidlertid ut til at Regjeringens største løftebrudd og Soria Moria-erklæringens største bløff nettopp er innenfor forskning.

Hilde Magnusson Lydvo (A) [12:58:57]: Verden blir mindre. Vi reiser mer, grensene mellom land er mer åpne, og ikke minst gjør Internett verden mindre. Dette gir oss nye utfordringer i bekjempelse av kriminalitet. For å bekjempe kriminalitet er det viktig at vi har samarbeid med andre land.

Jeg vil fokusere på en av de internasjonale avtalene om politisamarbeid som Regjeringen er i forhandlinger om å delta i, nemlig den såkalte Prüm-avtalen. Den ble i mai

2005 inngått mellom sju EU-land, og i ettertid har ytterligere ni medlemsland erklært at de vil slutte seg til, herunder Finland og Sverige. Under det tyske formannskapet i EU har man forhandlet og blitt enige om å overføre en del av reglene i Prüm-avtalen til EUs regelverk.

Det samarbeidet som Prüm-avtalen legger opp til, innebærer en klar forbedring av mulighetene for det grenseoverskridende politisamarbeidet i forhold til dagens muligheter. Avtalen skaper nye rammebetingelser, både juridiske og tekniske, som medfører en forbedring og effektivisering av politiets arbeid med å forebygge og etterforske kriminalitet, herunder terrorisme.

En rekke av de muligheter som skapes, finnes overhodet ikke i dag. De ordninger som i dag eksisterer på nordisk plan og via Interpol, kommer ikke opp mot det som Prüm-avtalen etablerer. Fraværet av kontroll på de indre grensene i Schengen-området nødvendiggjør gode samarbeidsordninger på politi- og påtalesiden for å kunne føre en effektiv kamp mot kriminalitet.

Kort oppsummert inneholder Prüm-avtalen regler om at deltakerlandene skal ha adgang til å søke direkte i hverandres DNA-registre, fingeravtrykkregistre og bilregistre, samt regler for felles politiaksjoner og utveksling av informasjon i forbindelse med større arrangementer og for å forhindre terrorisme.

Prüm-avtalen pålegger alle deltakerland å ha et nasjonalt DNA-register til bruk for etterforskning. Det opprettes ingen sentral base. Deltakerlandene skal tillate at andre deltakerland i arbeidet med å etterforske straffbare handlinger kan søke direkte i registeret. Den som søker, vil bare få beskjed om hvorvidt det finnes en overensstemmende DNA-profil eller ikke. Dersom man får et treff, må man henvende seg til det land i hvis register man fikk treff. Det er dette landets nasjonale regler, inkludert de alminnelige regler for retts hjelp, som vil avgjøre om det kan gis tilgang til ytterligere informasjon.

Prüm-avtalen stiller opp regler om uoppfordret utveksling av personinformasjon for å forebygge straffbare handlinger og for å opprettholde den offentlige orden og sikkerhet ved store arrangementer, særlig sportsarrangementer og europeiske toppmøter. Utveksling av informasjon skal skje i henhold til det enkelte utleverende lands nasjonale regler.

Schengen-avtalen legger i dag kun opp til utveksling av informasjon for forebygging og etterforskning av straffbare handlinger, ikke for å opprettholde orden og sikkerhet ved store arrangementer. Innenfor det nordiske politisamarbeidet følger det imidlertid av politisamarbeidsavtalen at det kan utveksles informasjon også for å beskytte den alminnelige ro og orden.

Det forebyggende arbeidet blir med Prüm-avtalen styrket.

Til slutt vil jeg understreke viktigheten av internasjonalt politisamarbeid for å bekjempe kriminalitet ute og hjemme. Jeg vil også understreke at Regjeringen i Norge kan gjøre gode ting for å bekjempe internasjonal kriminalitet, bl.a. gjennom handlingsplanen mot menneskehandel, som ble lagt fram i fjor. Vi har støttet Interpols arbeid for å avdekke identiteten til barn på video som er utsatt for

overgrep. Vi vedtok nå rett etter jul lovbestemmelsen om folkemord, og vi har fått i Stortinget et lovforslag som går på kriminalisering av sexkjøp, som også er et bidrag til å bekjempe internasjonal kriminalitet.

Dagfinn Sundsbø (Sp) [13:03:17]: Et av utenriksministerens hovedpoenger i redegjørelsen for Stortinget tirsdag er at Lisboa-traktaten vil føre til en ytterligere integrering mellom EU-landene på områder som ligger utenfor våre avtaler med EU. Det gir utfordringer for Norge, selvfølgelig. Men det gir også grunn til å konstatere at EU utvikler seg ytterligere i retning av overnasjonale løsningsalternativer som Norge gjennom sitt nei til medlemskap har ønsket å reservere seg mot. Den nye EU-traktaten vil øke bruken av kvalifisert flertall og styrke de overnasjonale beslutningssystemene. Det blir mer EU-styre og mindre nasjonalt folkestyre.

EU ønsker gjennom Lisboa-traktaten å styrke sin globale konkurransekraft. Det åpne europeiske arbeidsmarkedet, som også vi er en del av gjennom EØS-avtalen, er et viktig element i denne ambisjonen. Og la det være sagt med en gang: Få land har som Norge profittert på dette. Vår økonomiske vekst de siste årene hadde ikke vært mulig uten tilgang på ny arbeidskraft fra EUs nye, østeuropeiske medlemsland. Men alt har sin pris.

EU har vedtatt ulike direktiv for å regulere det frie arbeidsmarkedet og for å forhindre sosial dumping og underminering av faglige rettigheter. Mange er i tvil om hvor godt EU har lyktes med dette, etter å ha fulgt EF-domstolens avgjørelser i konfliktsaker. Domstolen synes å finne grunnlag i EU-retten for at den frie kapitalbevegelsen har forrang framfor de avtaler som ligger til grunn for regulering av arbeidsmarkedet i de enkelte land. Det kan også synes som om det for tiden like mye er EF-domstolen som driver integreringsprosessen i EU framover som Europaparlamentet. Domstolens makt vokser på bekostning av EU-landenes suverenitet og de folkevalgte makt.

Arbeidskraftens frie bevegelighet var tema for et nordisk-baltisk seminar jeg deltok på tidligere denne uken. Det ble både fra nordisk og fra baltisk side vist til positive erfaringer med et felles arbeidsmarked. For vår del har arbeidsmobiliteten, som jeg nevnte i sted, medvirket til en høyere vekst og mindre økning i priser, kostnader og rentenivå enn det som ellers hadde vært mulig i en periode med langvarig høykonjunktur. For arbeidsledige i de baltiske land har det gitt muligheter til arbeid og inntekter for å kunne forsørge sine familier, men det har også ført til at kvalifisert arbeidskraft har endt opp i jobber med lave krav til kvalifikasjoner. Vi snakker ofte om å motvirke «brain-drain», men ifølge en Fafo-rapport som vi fikk presentert på denne konferansen, kunne begrepet «brain-waste» være like aktuelt og like dekkende for den situasjonen man kommer i gjennom den arbeidsmarkedssituasjonen vi har etablert i Europa. I de baltiske landene har arbeidsutvandringen dessuten vært så kraftig at den har gjort manglende tilgang på kompetanse og arbeidskraft til en sentral skranke for fortsatt økonomisk utvikling.

Fafo-rapporten viser også til at arbeidsmobiliteten, særlig innenfor tjenestemarkedet, har ført til at vi har fått en

vekst i antall jobber med lav lønn, og at det har oppstått nye skillelinjer i arbeidsmarkedet. Innvandret arbeidskraft, særlig i forbindelse med tjenestemobilitet, er å finne i bunnen av arbeidsmarkedet.

Det er i forhold til denne situasjonen det er grunn til å beklage virkningene som en del dommer fra EF-domstolen får i bestrebelsene for å sikre innvandret arbeidskraft vern av det sosiale sikkerhetsnettet som de nasjonale avtaleleverkene mellom arbeidsgiversiden og arbeidstakersiden representerer. Jeg skal ikke gå inn på de enkelte domsavsigelsene – det har vært gjort før i dag – men for de fleste vil den svenske Vaxholm/Laval-saken, Viking Line-saken og Rüffert-saken være kjent. Jeg har registrert at disse sakene har vært tema tidligere i debatten, herunder også spørsmålet om ILO-konvensjon nr. 94, der det heter at det ved offentlige byggeoppdrag kan kreves lønns- og arbeidsvilkår som er i samsvar med gjeldende tariffavtale, er i strid med EU-retten. ILO-konvensjonen er ratifisert av Norge og gjøres nå gjeldende for kommunal sektor ved siden av statlig sektor.

Det er i dette lys jeg er tilfreds med at utenriksministeren i sin redegjørelse synes å legge opp til at Regjeringens arbeid med tjenstedirektivet skal skje med grundighet, og at best mulig beslutningsgrunnlag vektlegges høyere enn å haste saken gjennom. Jeg vet at det vises til at utstasjoneringsdirektivet sikrer arbeidstakere fra tjenesteleverandørene mot sosial dumping, men nettopp på dette området har EF-domstolens avgjørelser i det siste skapt grunnlag for tvil og behov for grundigere vurderinger fra norsk side.

Thorbjørn Jagland hadde her gjeninntatt presidentplassen.

Steinar Gullvåg (A) [13:08:44]: Jeg hører med til dem som mener at EØS-avtalen fortsatt gir et godt grunnlag for vårt forhold til EU, og det gleder meg at samarbeidet nå også omfatter områder som strengt tatt ikke ligger innenfor EØS-avtalen, men som likevel har stor betydning både for EU og for Norge. Det er på mange måter et paradoks at fiskerisamarbeidet mellom EU-landene og Norge stadig utvides, og at EU åpenbart henter inspirasjon fra Norge når de nå utformer sin nye fiskeripolitikk.

Vel vitende om at fiskeripolitikken var en hovedårsak til at kystbefolkningen i Norge sa et massivt nei til EU-medlemskap ved folkeavstemningene både i 1973 og i 1994, er det en skjebnens ironi at EU i dag er det desidert viktigste markedet for norske sjømatprodukter, og at EU er en mektig forbundsfelle i kampen mot ulovlig, uregistrert og urapportert fiske. Det skulle forresten bare mangle. Men det er grunn til å understreke, fordi noen her hjemme åpenbart synes å mene noe annet, at alternativet til de forpliktende fiskeritavtalene vi har med EU – og med andre land – er kortsiktig overfiske, ødelagt ressursgrunnlag og lovløshet. For et lite land som Norge er internasjonalt forpliktende avtaler bærebjelken i en bærekraftig ressursforvaltning. Derfor er det så viktig at vi stadig viderefører dette samarbeidet.

Stortinget skal om noen dager behandle havressursloven, altså et helt nytt lovverk som omhandler viltlevende

marine organismer. Et hovedpoeng i det nye lovverket er det som kalles bioprospektering, altså leting etter naturstoff i genetisk materiale i den hensikt å utnytte dette kommersielt. Her kan kanskje kreftgåten finne sin løsning. Her kan nye legemidler finnes. Det er svært viktig at det etableres et internasjonalt regime som regulerer uttaket av marine genetiske ressurser, og flertallet i næringskomiteen, alle unntatt medlemmene fra Fremskrittspartiet, selvfølgelig, ber Regjeringen følge opp dette banebrytende arbeidet slik at Norge bidrar til etableringen av internasjonale avtaler i tråd med forvaltningsprinsippene i havressursloven. Og EU kunne være en god begynnelse.

Jeg har merket meg at Europaparlamentets fiskerikomitee besøker Norge i slutten av mai og begynnelsen av juni, nærmere bestemt Nord-Norge og Trøndelag. Rent bortsett fra at det understreker EUs voksende interesse for norsk fiskeripolitikk, er det også et uttrykk for parlamentets økende betydning i EUs beslutningssystem.

Jeg er ubetinget enig med utenriksministeren når han i sin redegjørelse peker på at Lisboa-traktaten øker Europaparlamentets myndighet både som lovgiver og i utviklingen av unionens felles politikk. Jeg er også enig i at det er en utfordring til oss som parlamentarikere, fordi det gir oss nye muligheter til å øve innflytelse. Utenriksministeren konstaterer at parlamentet er den EU-institusjon vi har dårligst kontakt med. Og la meg legge til: Det er ikke EU-parlamentets skyld.

Jeg er i likhet med flere av de andre talerne i dagens debatt overrasket over at Stortingets presidentskap fortsatt ikke har reagert på utenrikskomiteens anmodning om å opprette vår egen representasjon i EU-parlamentet. Rett nok har Stortinget så langt styrket partigruppenes mulighet til å pleie kontakten med sine respektive partigrupper i EU-parlamentet, samtidig som Stortinget har styrket sin egen EU/EØS-administrasjon. Jeg synes imidlertid det er bemerkelsesverdig at Stortinget så langt ikke har benyttet seg av den muligheten EU-parlamentet selv har åpnet for oss, og som etter min oppfatning er en nødvendig forutsetning for Stortingets eget og partigruppenes EU-arbeid.

Nettopp fordi vi er et «utenfor»-land, og jeg er altså ikke av dem som skjemmes over det, er det dobbelt viktig at vi øver innflytelse på EUs beslutningssystem der vi kan. På noen områder er Norge faktisk en stormakt. Det gjelder fisk, det gjelder energi, og det gjelder maritim politikk. Der blir vi lyttet til. Men også på andre områder, der vi ikke nødvendigvis har tradisjonelle eller naturlige forutsetninger, blir vi hørt. Et slikt område er romfartspolitikken, der Norge mot alle odds øver betydelig innflytelse, simpelthen i kraft av vår kompetanse. Vår deltakelse i EUs romfartsprogrammer er grunnlag for en milliardindustri der hver krone vi investerer, gir femfold igjen.

Trond Lode (Sp) [13:13:56]: Eit viktig rettsstatsprinsipp er at alle er uskyldige inntil det motsette er bevist. Det motsette er den totale overvakinga. Det finst få eksempel på at samfunn har ofra fridomen og oppnådd tryggleik. Det finst langt fleire eksempel på det motsette. Samtidig må vi utforma ein politikk som best mogleg varetek befolknin-

gas sikkerheit i ei stadig meir grenselaus verd, der moglegheitene for å utøva grenseoverskridande kriminalitet har vorte fleire.

Terrorangrepa i USA i 2001, i Madrid i 2004 og i London i 2005 synleggjorde sårbarheita vår. Fokuset på grenseoverskridande kamp mot kriminalitet og nye verktøy mot terrorisme har i etterkant prega amerikansk og europeisk politikk. For den alminnelege borgaren har gjerne betydeleg auka kontroll ved flyplassane vore det synlegaste utslaget. Protestane som kom i samband med forslaget om gjennomlysing av alle passasjerar, viser også at det finst ei grense for når vi føler vår integritet trua. Vi skal og må ha samfunnstryggleik i fokus, men utviklinga viser at det er behov for auka bevisstheit omkring grenseoppgangen mellom nødvendig kontroll og uhensiktsmessige krenkingar av personvernet.

EUs datalagringsdirektiv er eit utslag av ønsket om kontroll og krev at alle land lagrar informasjon om kven du snakkar med, kven du sender e-post til, og kor du er når du gjer det. Minimumskravet er at informasjonen skal lagrast i seks månader, maksimum er to år. Informasjonen skal kunna brukast av styresmaktene i tilfelle av alvorleg kriminalitet, heiter det i direktivteksten.

Denne overvakinga av alle samfunnsborgarar blir grunnlagt med EUs erklæring om fordømming av terroristangrepet i London, der det heiter at «det er nødvendig snarest mulig å vedta felles foranstaltninger vedrørende lagring av telekommunikasjonsdata».

Datalagringsdirektivet er resultat av Tony Blair og Storbritannias behov for å visa handling etter terroristangrepet, og det er det mogleg å forstå – på same måten som ein kan forstå USAs reaksjon etter 11. september, sjølv om ein ikkje ønskjer innført dei amerikanske terrorlovene i Noreg. Kva som derimot ikkje er mogleg for meg å forstå, er at datalagringsdirektivet vedkjem konkurransereglane for den indre marknaden og dermed er EØS-relevant.

Eg er derfor svært glad for at Samferdselsdepartementet har sett i gang ei utgreiing av dette. Det bør vera eit nasjonalt ansvar å utforma ein politikk som balanserer målet om å kjempa mot kriminalitet og vareta folkets rettstryggleik og personvern. Vi må sikra Noregs moglegheit til å ta sjølvstendig stilling til kva for nokre tiltak vi i Noreg føler det er nødvendig å setja i verk, og kva for nokre vi ikkje finn nødvendig. Vi må ved inngåing av internasjonalt samarbeid også vita korleis informasjonen er tenkt brukt over landegrensene. For meg er det f.eks. høgst uklart i direktivteksten korleis ein har tenkt å handtera tilfelle der styresmaktene i to land legg ulike definisjonar til grunn for kva som er alvorleg kriminalitet.

Eg har ikkje registrert at datalagringsreglane har vore noko folkekrav i Noreg. Snarare tvert imot opplever vi no dagleg å få førespurnader med vel grunnlagt motstand mot det mange oppfatar som ei forskyving av balansen mellom etterforskning og overvaking. Dette er ikkje svar på eit nasjonalt behov, men resultat av at tunge europeiske aktørar har vunne fram i Brussel.

Det er i rein fortvilning lett å ty til metodar som gjerne ikkje høyrer til i ein liberal rettsstat. I Noreg har vi tidlegare sett det, f.eks. i kampen mot barnepornografi, der nors-

ke politikarar har foreslått fast IP-adresse som eit verktoy til å spora all trafikk på Internett. Andre har karakterisert dette som eit paradisi for totalitære regime.

Også når det gjeld vårt ønske om å kjempa mot terrorisme og annan grenseoverskridande kriminalitet, må vi alltid spørja oss om det vi oppnår, står i forhold til kva vi ofrar. Eg meiner derfor at Samferdselsdepartementet si utgreiing av EØS-relevans er svært viktig og kan sikra nasjonal makt til å ta sjølvstendig stilling til innhaldet i datalagringsdirektivet.

Inge Lønning (H) [13:18:45]: Etter den norske grunnlov er utenrikspolitikken Kongens ansvarsområde. For Stortingets inngrep med utenrikspolitikken er det et stort fremskritt at vi har fått de regelmessige redegjørelsene ved utenriksministeren på vegne av Regjeringen om Norges forhold til Europa. Ved siden av den generelle debatt om utenrikspolitikk avtegner det at vi får en slik regelmessig redegjørelse for europolitikken, Europas betydning for Norge.

Det er jo slik at de aller fleste utenrikspolitiske utfordringer vi står overfor, har med vårt nabolik til andre land i Europa å gjøre, i tillegg til at svært mange av de globale utfordringene er av en slik art at Norges politikk i svært stor utstrekning vil være avhengig av å følge den politikk som EU-samarbeidet utvikler. Derfor avtegner dette vekten og betydningen av Norges forhold til Europa på en helt dekkende måte.

Problemet med EØS-avtalen er at den i sin tid ble designet for et tidsbegrenset formål. Man kan vel tillate seg å bruke et bilde: at det var ment som et venterom for europeiske land som hadde vært med i EFTA-samarbeidet, og som av ulike grunner trengte lengre betenkningstid før de sluttet seg til EU-samarbeidet. Det var slik Jacques Delors og Gro Harlem Brundtland bl.a. tenkte da de modellerte EØS-avtalen.

Så har det blitt et relativt langvarig venterom, og selv om venterom i og for seg kan pyntes og gjøres trivelige, har de aldri vært laget for det formål at noen skal oppholde seg der permanent. Det blir ekstra paradoksalt når samtidig stat etter stat etter stat på kort tid passerer forbi, uten å stanse i venterommet i det hele tatt. Da blir tilværelsen for de tre landene som blir sittende igjen, i noen sammenhenger litt stusslig. Skulle den situasjonen oppstå at et eller flere av de tre finner grunn til å forlate venterommet og gå inn i konsultasjonsrommet, er det lett å se for seg at oppholdet i venterommet vil bli enda mer stusslig.

Jeg oppfatter utenriksministerens redegjørelse denne gang slik at han har ønsket å gjøre Stortinget oppmerksom på dette grunnleggende strukturelle problem. Det er mange enkeltsaker og enkeltproblemer knyttet til Norges nåværende tilknytningsform til EU, men enkeltsakene lar seg i de fleste tilfeller løse. Problemet strukturelt er at dette samarbeidet er mye mer enn summen av enkeltsakene. Dette samarbeidet har en innebygget dynamikk som er blitt mer og mer tydelig for hvert år som er gått. Etter hvert som flere og flere av medlemsstatene i den østlige halvdel av Europa har sluttet seg til samarbeidet, er denne dynamikken blitt tydeligere og tydeligere. Det er

også blitt tydeligere og tydeligere at EU-samarbeidet beveger seg i retning av en demokratiseringsprosess, hvor EU-parlamentets innflytelse blir større og større, og hvor man antakelig på flere og flere områder beveger seg i retning av normale flertallsavgjørelser etter vanlig demokratisk behandling. Hvis det er slik, har utenriksministeren helt åpenbart rett når han peker på at dette gjør at vår tilknytningsform blir mer og mer krevende – som utenriksministeren sa. Det vil si: Den skaper det problem at vel kan vi løpe etter og håndtere enkeltsaker ved stadig nye improvisasjoner, men vi vil aldri komme i inngrep med dynamikken i den europeiske integrasjonsprosess.

Jeg synes det er prisverdig at utenriksministeren bruker denne redegjørelsen til å gjøre oppmerksom på dette mer langsiktige perspektiv, og ikke bare på de dagsaktuelle enkeltsakene. Det er jo en del av norsk debatt at man burde gjennomføre en utredning av alternativer til EØS-avtalen. Motivene bak et slikt ønske er noe sammensatte, men jeg oppfatter utenriksministeren slik at hans redegjørelse egentlig var ment å være denne utredningen, og at den har en helt entydig konklusjon: Det finnes to opsjoner, enten å forbli i venteværelset, eller å gå inn.

Gorm Kjernli (A) [13:24:08]: Dagens forskning er morgendagens løsninger. Kunnskap og forskning er områder der Norge må hevde seg i framtida – det er det vi skal leve av – samtidig som vi på dette området er avhengig av samarbeid med andre.

Grunnen til at jeg tar ordet i denne debatten, er at jeg som medlem av kirke-, utdannings- og forskningskomiteen er veldig glad for at utenriksministeren valgte å bruke så mye tid på forskning og forskningssamarbeid som han gjorde i sin redegjørelse. For det er et betydelig samarbeid og en forskningspolitisk overlapping mellom Norge og EU.

Som utenriksministeren påpekte, går forskningssamarbeidet mellom Norge og EU mer enn 20 år tilbake i tid, og forskningsprogrammet er uten sammenligning det største EU-programmet vi deltar i. Uavhengig av hva de ulike partiene her i Stortinget mener om forholdet mellom Norge og EU, tror jeg de fleste er opptatt av det gode forskningssamarbeidet vi har. Vi deler mange av de samme forskningspolitiske målene og prioriteringene når det gjelder miljø, klima og energi. Dette er temaer som ikke kjenner landegrensener, derfor skal heller ikke forskningen gjøre det – forskning som er helt avgjørende for å utforme et mer bærekraftig samfunn for framtida på et felt der Norge har høy kompetanse og store muligheter til å bidra. I tillegg har vi i Norge et klarere fokus på havressursene – marin og maritim forskning – der vi kan og må spille en aktiv rolle.

Ser man på de to siste rammeprogrammene vi har deltatt i, må disse betegnes som en suksess. Norske forskere har bidratt i betydelig grad, og både Norge som nasjon og det norske forskningsmiljøet har fått mye tilbake når det gjelder kvalitativt god og relevant forskning. Sånn sett kan vi si at vi har fått igjen det vi har lagt inn i disse programmene.

Norge deltar nå i det sjuende rammeprogrammet for

forskning. Rammeprogrammet gir oss spennende og interessante muligheter til å sette våre sterke områder, miljø og klima, marin og maritim forskning, i fokus, og jeg deler utenriksministerens vektlegging av nordområdene generelt og av Svalbard spesielt. Vi vet at de største konsekvensene av klimaendringene vil komme i polare strøk. Nordområdene, og Svalbard spesielt, gjør at vi her har et utgangspunkt for forskning som vi må benytte oss av. Jeg er glad for at Norge nå har satt dette på dagsordenen, både gjennom forskningsprogrammet og som et forslag i utarbeidelsen av veikartet for forskningsinfrastruktur.

Det sjuende rammeprogrammet gir oss gode muligheter til å sette våre sterke forskningsområder på dagsordenen, men det reiser også noen nye problemstillinger som vi må ta tak i. Det nye rammeprogrammet er vesentlig større i omfang enn de foregående programmene. Én utfordring vi må ta tak i, er å sørge for at sektorene gis kapasitet til å øke innsatsen tilsvarende vår kontingentinnbetaling til programmet.

En annen utfordring er at det nå er en sterkere integrering i arbeidet med å utvikle forskningsprogrammene. Spørsmålet er om de norske aktørene er tilstrekkelig med i arbeidet. Det må være viktig å sørge for at norske aktører er aktivt med i utarbeidelsen, og at norske forskningsmiljøer tar ansvar på de områdene der vi ønsker å ha en lederrolle, og på de områdene der vi har en styrke, som miljø, klima og nordområdene. Vi har mulighetene, men vi må sørge for å ta vare på dem og videreutvikle dem hvis vi fortsatt ønsker en sterk posisjon.

Når det gjelder tilgang til forskere, kan det vises til den varslede stortingsmeldinga om forskerrekruttering som Kunnskapsdepartementet kommer med om ikke lenge. Det vil bli viktig for oss å sikre tilgang til forskere i Norge, og jeg ser fram til behandlinga av den meldinga.

Hvis en skal trekke fram et siste punkt når det gjelder forskning, må det være at vi må sørge for å få de norske universitetsmiljøene mer med. Instituttsektoren gjør det best, mens universitetene har mest å gå på når det gjelder forskningssamarbeidet. Universitetene har et potensial, og vi må stimulere dem til å utnytte dette potensialet enda bedre.

Til slutt vil jeg komme inn på et annet område, som ikke har med forskningssamarbeid å gjøre. Utenriksministeren redegjorde for Regjeringas arbeid med tjenstedirektivet og viste til de utredningene som er gjort. Flere instanser har pekt på at det fortsatt er knyttet noen usikkerhetsmomenter til tjenstedirektivets betydning for offentlige tjenester, som f.eks. utdanning. For meg er dette viktige spørsmål å få svar på, og jeg håper og tror at det blir gitt et klart svar når Regjeringa har gjennomgått utredningene.

Vi i regjeringspartiene er opptatt av sterke og gode offentlige tjenester, og jeg går ut fra at Regjeringa vurderer disse spørsmålene nøye i sitt arbeid med tjenstedirektivet.

Olav Akselsen (A) [13:29:05] (leiar i komiteen): Også eg vil takka utanriksministeren for ei god, beskrivande og nøktern utgreiing. EU er i stadig utvikling – geografisk, politisk og i måten å jobba på. Omfanget av samarbeid i EU blir stadig breiare og djupare.

Noreg blir stadig meir integrert i EU-samarbeidet. EØS-avtalen blir automatisk utvikla i tråd med prosessar i EU. I tillegg er me med i og omfatta av EU sitt justis- og politisamarbeid, Schengen-avtalen. Me er òg sterkt integrerte i det forsvars- og sikkerheitspolitiske arbeidet som går føre seg i EU.

Vedtak i EU set rammer for og påverkar avgjerder i denne salen nærmast kvar einaste dag. Lisboa-traktaten har til hensikt å styrkja Europaparlamentet si rolle, og dei nasjonale parlamenta skal òg få ei større betydning. At dette gjev Noreg nye utfordringar, er inga overdriving – tvert om. Noreg kan i endå større grad bli marginalisert i forhold til dei avgjerdene som blir tekne i EU-systemet, og måten desse avgjerdene blir tekne på. Særleg her i huset bør me vera opptekne av kva rolle vårt parlament skal spela.

Me har hatt dommar i norsk rett der den norske staten har blitt dømt fordi Stortinget ikkje har tilpassa norsk rett til EU-rett. Høgsterett har i den såkalla Finnanger-dommen slått fast at når det er motstrid mellom norsk rett og EU-rett, er det EU-retten som gjeld. Lov vedteken av Stortinget er med andre ord sett til sides av avgjerder tekne i fora der Noreg ikkje er med. For meg er dette eit stort paradoks, eitt av mange paradoks i Noreg sitt forhold til EU, og det er overraskande at det ikkje har ført til større debatt. Ei trøst kan då kanskje vera at dette er ein situasjon som me har valt sjølve.

På måndag var det ei meningsmåling i Bergens Tidende som viser at det er stor oppslutning om EØS-avtalen. Det er sjølvsagt positivt, og det er sikkert eit uttrykk for at EØS-avtalen fungerer bra. Han løyser dei daglege utfordringane. EØS-avtalen sikrar norske innbyggjarar og norske bedrifter same rettar som dei ein har i våre naboland. For meg er det likevel eit paradoks at det norske folk støttar innhaldet, den tekniske og juridiske delen av ein EU-medlemskap, men samtidig seier nei til den politiske delen. Ein seier altså ja til verknaden av EU-medlemskap, men nei til avgjerdsprossane.

Min svenske kollega, leiaren av den svenske utanrikskomiteen, Göran Lenmarker, brukar kalla Noreg for «the non-voting member», og etter mitt syn har han eit godt poeng. EØS-avtalen har etter mitt syn eit stort demokratisk underskot. Men det er dessverre ingenting i dag som tyder på at vår tilknytning til EU vil endra seg med det første. Derfor må me heile tida tenkje på dei moglegheitene som finst innanfor vår tilknytingsform, og om me utnyttar dei godt nok.

Me har no ein meir aktiv europapolitikk. Utanriksministeren si utgreiing og debatten i dag er eit eksempel på det.

Stortinget har, som fleire har vore inne på, oppgradert sitt arbeid med EØS-saker. Men med dei endringane som skjer i EU no – særleg med tanke på det nasjonale parlamentet si rolle – trur eg likevel ikkje at Stortinget har funne den endelege modellen. Det er viktig at me er strømlinjeforma i vår måte å jobba med EU/EØS-saker på. Når me ser korleis europakomiteane jobbar i våre naboland, ser me at den norske europakomiteen kjem til kort. Særleg er graden av skriftleg og annan kommunikasjon mellom

statsrådene og parlamentet veldig forskjellig i måten me jobbar på.

EU-medlemene i Norden har òg egne medarbeidarar i Brussel som jobbar for parlamenta, og som bidreg til at dei er oppgraderte til kvar tid. Eg trur me har mykje å læra av våre nordiske EU-naboar i måten å jobba med EU/EØS-saker på.

Europaparlamentet vil få stadig større betydning. Det må òg få betydning for måten me i Stortinget jobbar med desse spørsmåla på.

I Arbeidarpartiet har me teke denne utviklinga på alvor. Me har derfor innleidd eit mykje tettare samarbeid med vårt søsterparti i EU, PES, og deltek no på mange møte der for å byggja nettverk og spreia kunnskap og på den måten leggja grunnlaget for påverknad på viktige politiske avgjerder.

Per Olaf Lundteigen (Sp) [13:34:27]: Utenriksministeren reflekterer i sin redegjørelse over utviklingstrekk i Europa. Redegjørelsen bærer imidlertid preg av mange honnørord om samarbeid, uten klart fokus på områder hvor vi blir pålagt en politikk som i mange tilfeller er i strid med folkeviljen her hjemme. Enda viktigere er det at han ikke gir oss en grundig innføring i de store forandringene i EU som skal slutføres innen årets utgang.

Den store reformen i EU dette året er forsøket på å få til en føderal grunnlov som skal skape grunnlaget for en stormakt i Europa etter modell av USA. EU tåkelegger prosjektet ved å kalle det en traktat, mens realiteten er en grunnlov. Jeg vil gjerne at utenriksministeren tar seg tid til å forklare oss hva som er forskjellen på en traktat og en grunnlov. En slik avklaring er av den største betydning for den videre EU-debatten. En av paragrafene sier at EU skal være en juridisk person i folkerettslig betydning, dvs. en statsdannelse som overtar enda flere oppgaver fra EU-landene og legger disse inn under det føderale styringsverket, presidenten, kommisjonen, parlamentet og ministerrådet.

Utenriksministeren vil kanskje avvise at EU bygger seg opp systematisk og gradvis til en føderal statsdannelse. La meg da spørre: Er det vanlig at internasjonale organisasjoner har president, utenriksminister, eget parlament, nasjonalhymne, nasjonalt flagg, eget budsjett og planer om direkte skatter og avgifter, bygger opp egen militærmakt og diplomatiske korps som skal representere den føderale staten, og har egne politiske programmer på nær sagt alle områder?

Det er lagt ned forbud mot folkeavstemninger i de 27 landene. Bare Irland må ha folkeavstemning på grunn av egne grunnlovsbestemmelser. Dette er en udemokratisk overkjøring av folk i Europa, hvor vi husker at Frankrike og Nederland sa nei til EU-grunnloven. EU ønsker ingen folkelig debatt eller innblanding for å få sitt føderale prosjekt på plass. Jeg minner om at en av EUs faddere, Jean Monnet, uttalte i 1954: Nå gjelder det å få en føderal stat på plass i Europa, og det må kanskje skje raskt, så folk ikke forstår hva som foregår.

For noen måneder siden kunne utenriksministeren på en konferanse i Europabevegelsen fortelle at han betalte

sin kontingent til føderalistenes kamporganisasjon, Europabevegelsen. Jeg har registrert at den norske avdelingen ikke har en føderal formålsparagraf lenger, men det har hovedorganisasjonen i Brussel. Dette kan ikke forstås annerledes enn at utenriksministeren personlig mener at EU skal bli en føderal stormakt, og at Norge derved skal bli en delstat i EU.

Det hadde vært klagjørende og forbilledlig om utenriksministeren ikke fulgte i EUs fotspor ved å tåkelegge det føderale prosjektet. Regjeringa burde også være folkeopplyser og gi oss en innføring i de store omveltningene i EU, hvor unionen går fra å være en overnasjonal organisasjon til å bli en føderal statsdannelse. Siden sterke politiske krefter fortsatt arbeider for unionsmedlemskap for Norge, er det nødvendig med en debatt på et nytt nivå, som krever mengder av fakta fram i lyset. Dette er avgjørende som folkeopplysning for at norske borgere skal kunne ta stilling – ja eller nei til unionsmedlemskap.

Ellers hørte jeg med interesse på representanten Lønning, som karakteriserte EØS-avtalen som et venterom. Nei til EUs legendariske leder i sin tid, Kristen Nygaard, karakteriserte EØS-avtalen – mer presist – som en husmannsavtale. Det som imidlertid er interessant å høre, er at representanten Lønning nå sier at vår tilknytningsform blir mer og mer krevende. Jeg er helt enig i dette langsiktige perspektivet. Det blir imidlertid et problem når representanten Lønning sier at den drøfting som her er foretatt fra statsrådets side, er en drøfting av alternativer til det som blir mer og mer krevende, nemlig en EØS-avtale kontra et medlemskap, og hvor han ender opp med at valget da fortsatt er venteværelse eller unionsmedlemskap. Sjølsagt er det flere alternativer. Det vet også representanten Lønning.

I de siste månedene har vi sett en rekke alvorlige angrep på faglige rettigheter fra EF-domstolen, stikk i strid med ILOs regler om kollektive forhandlinger og kollektive tariffavtaler. EF-domstolen hevder at disse grunnleggende faglige rettigheter er i strid med EUs konkurranseregler og de fire friheter i Romatraktaten. Det er viktig hvordan Regjeringa nå ønsker å forholde seg til dette. Og det er viktig at utenriksministeren forklarer fagbevegelsen at det ikke er noen alternativer til denne politikken dersom en går inn for et EU-medlemskap. Det ligger i hele systemets logikk.

Før øvrig: EUs tjenstedirektiv er helt sentralt, og det er sentralt å få en grundig avklaring av hvordan Regjeringa vil takle utfordringene med EUs tjenstedirektiv i nærmeste framtid.

Utenriksminister Jonas Gahr Støre [13:39:46]: Stortinget er ikke en debattklubb for å argumentere for individuelle syn. Det er det stedet regjering møter storting. Når jeg er her, har jeg altså redegjort på vegne av en samlet regjering. Jeg har hørt at mange, fra ulike hold, mener at denne redegjørelsen gav en belysning av mange forskjellige tema. Representanten Lundteigen mener jeg tåkelegger. Det får være hans vurdering, som jeg får ha respekt for.

Forskjellen på traktat og grunnlov – tre minutter er ikke nok tid for å utdype det. Min enkle versjon vil være å si

at alle EU-land har grunnlov, EU har traktat. Jeg vil også presisere at det er rett og slett ikke min jobb her å argumentere for hvordan EU har utviklet sitt samarbeid. Den rollen har Norge frasagt seg. Men det er iallfall min klare oppfatning at dette er et samarbeid drevet fram av de landene som er medlem. Det er altså ikke en myndighet utenfor de landene som definerer hvordan traktaten utvikler seg. Det er landene som kommer sammen og gjør det.

Er det vanlig, det vi ser utvikle seg? Nei, det er høyst uvanlig, og det er ikke noe annet internasjonalt samarbeid som ligner på det EU gjør. Så kan vi ha ulike oppfatninger om hvilken vei dette går.

Jeg vil takke for en god debatt. Jeg mener det har vært gode innlegg, og jeg vil særlig berømme at det har vært medlemmer fra forskjellige komiteer som har stilt opp. Noe av hensikten med redegjørelsen var å dekke flere felter.

Et par kommentarer her:

Representanten Solvik-Olsen tok opp spørsmålet om gratis kvoter. Det er vårt mål å ha størst mulig grad av parallellitet i det opplegget vi har nå. Så har vi altså færre gratiskvoter enn det som har vært normen i EU. Nå er vi knyttet opp i dette i en avtale, i et direktiv, og vi har fått forståelse for vårt perspektiv. Jeg tror vårt mål skal være størst mulig grad av parallellitet, men dette går altså fram til 2012, og vi får se hvordan det vil utvikle seg.

Når det gjelder biobrensel, er dette et spørsmål som helt åpenbart kommer til å bli debattert, med ny kunnskap som nå kommer opp. Den debatten får også Norge ta aktivt del i.

Representanten Aspaker var opptatt av justispolitisk samarbeid. Jeg kan jo da bare bekrefte at den justisministeren vi har i dag, er meget aktiv i å utvikle de mulighetene vi har for deltakelse i det justispolitiske samarbeidet. Han leder Schengen-samarbeidet, og vi arbeider aktivt for å sikre Norges interesser etter Prüm-samarbeidet.

Så var det representanten Gullvåg, som var opptatt av nordområdene og den arktiske bioprospektering. La meg si at hele det arktiske perspektivet i forhold til Russland blir et hovedtema for meg i den utenrikspolitiske redegjørelsen 20. mai.

Og så kan man gjøre seg ulike betraktninger rundt Inge Lønnings refleksjoner rundt venterom og det neste stadiet, som for ham var konsultasjonen. Det gir jo et medisinsk perspektiv på hvor vi er på vei. Jeg tror nok at grunnen til at Norge fortsatt er på venterommet, er at serveringen der er akseptabel, at folk trives der og kanskje ikke har lyst ennå til å gå inn og ta den konsultasjonen som finnes på legeværelset – dette siste var ikke seriøst ment, president.

Presidenten: Flere har ikke bedt om ordet til sak nr. 1. (Votering, se nedenfor)

Etter at det var ringt til votering, uttalte **presidenten:** Stortinget går da til votering.

Votering i sak nr. 1

Presidenten: Presidenten foreslår at utenriksministerens redegjørelse i Stortingets møte 22. april 2008 om viktige EU- og EØS-saker i løpet av inneværende halvår vedlegges protokollen. – Det anses vedtatt.

Sak nr. 2 [13:49:15]

Referat

1. (210) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Lars Sponheim, Gunvald Ludvigsen og Vera Lysklætt om en handlingsplan for å redusere tvang innen psykisk helsevern (Dokument nr. 8:98 (2007-2008))
Enst.: Sendes helse- og omsorgskomiteen.
2. (211) Riksrevisjonens melding om virksomheten i 2007 (Dokument nr. 2 (2007-2008))
3. (212) Riksrevisjonens undersøkelse om IKT i sykehus og elektronisk samhandling i helsetjenesten (Dokument nr. 3:7 (2007-2008))
4. (213) Riksrevisjonens undersøkelse av tilbudet til de vanskeligstilte på boligmarkedet (Dokument nr. 3:8 (2007-2008))
5. (214) Riksrevisjonens undersøkelse av myndighetsutøvelse for reduksjon av NO_x-utslipp (Dokument nr. 3:9 (2007-2008))
Enst.: Nr. 2–5 sendes kontroll- og konstitusjonskomiteen.
6. (215) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Øyvind Korsberg, Hans Frode Kielland Asmyhr og Kåre Fostervold om en handlingsplan for å gjøre Mattilsynet til en serviceetat (Dokument nr. 8:95 (2007-2008))
7. (216) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Torbjørn Hansen, Elisabeth Røbekk Nørve, Gunnar Gundersen og Bent Høie om å fjerne markedsreguleringen på svin (Dokument nr. 8:96 (2007-2008))
Enst.: Nr. 6 og 7 sendes næringskomiteen.
8. (217) Representantforslag fra stortingsrepresentantene Per Sandberg, Bård Hoksrud og Arne Sortevik om tiltak for å sikre fjerning av kvikksølv i ubåt U864 ved Fedje i Hordaland (Dokument nr. 8:97 (2007-2008))
Enst.: Sendes transport- og kommunikasjonskomiteen.